

Ålands hälso-
& sjukvård

Verksamhetsberättelse 2018

Innehåll

Inledning.....	3
Styrelsen.....	4
Ledningsgruppen	4
Centrala ekonomiska uppgifter.....	5

LINJEORGANISATION

Akutkliniken.....	6
Barn- och ungdomskliniken	10
Bb- och gynekologikliniken	12
Chefläkarens enhet	15
Kirurgkliniken.....	16
Laboratorieenheten	18
Medicinkliniken.....	20
OpAnIVA-kliniken.....	22
Primärvårdskliniken	25
Psykiatriska kliniken.....	28
Radiologiska kliniken.....	29
Sjukhusapoteket	31
Tandvårdskliniken.....	33
Ögonkliniken	34
Öron-näsa-halskliniken.....	35

STABSORGANISATION

Ekonomienheten	36
It-enheten	37
Personalenheten	38
Sekreterarenheten	39
Städenheten.....	40
Tekniska enheten.....	41
Upphandlings- och försörjningsenheten	43
Vårdchefens enhet	45

BILAGOR

Bilaga 1: Bokslut.....	1-13
Bilaga 2: Verksamhetsstatistik.....	1-10
Bilaga 3: Personalberättelse	1-5

INLEDNING

Riktningen är klar

Kommunikation, information, dialog, samarbete och organisationskultur. De här orden har på många sätt varit tongivande under 2018.

När ledningen för ett sjukhus eller annan organisation byter så byter också oftast målsättningarna. Det här kan kännas jobbigt för personalen. ÅHS är en bra organisation som inte behöver byta målsättning. Mål inom en hälso- och sjukvårdsorganisation får inte vara statiska. Målen ska vara flexibla och föränderliga men riktningen ska vara klar. Riktningen och resan mot målen är det viktigaste. Under 2018 har organisationen arbetat med att klart uttala färdriktning. Vi vet vad vi vill! Vi vill vara en modern, dynamisk och kommunicerande organisation med ett

tillåtande arbetsklimat. Vår gemensamma resa har börjat.

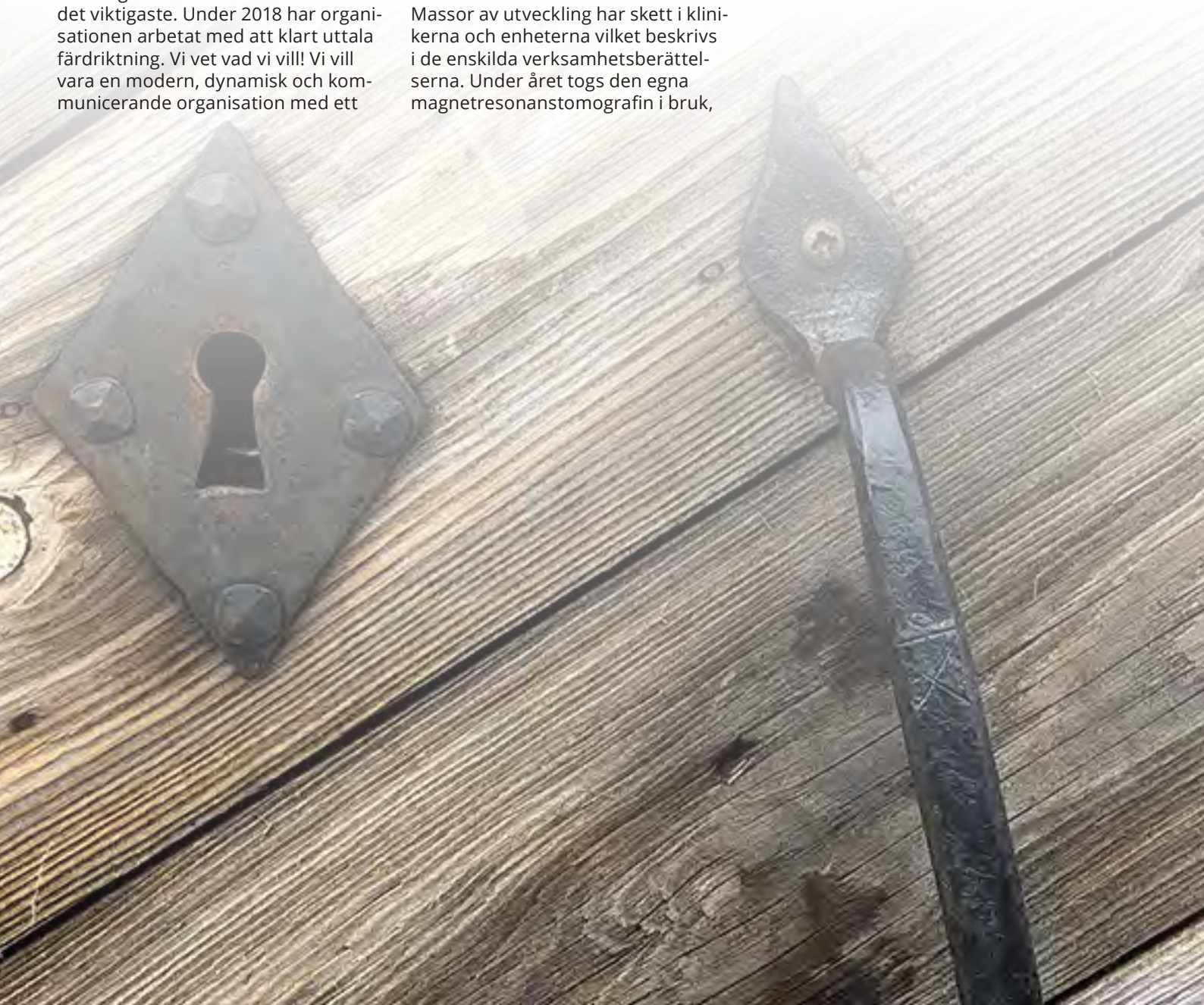
I en hälso- och sjukvårdsorganisation är vården av patienterna det allra viktigaste. Allt vi gör är för patienternas bästa. Personalen är nyckeln till en högklassig och god vård. Vi behöver öka samvaron och hitta tillfällen där vi kan kommunicera med varandra och stärka dialogen. Under året har vi träffats i olika sammanhang till exempel på utvecklingsdagar, ledarforum, avdelningsmöten och informationstillfällen.

2018 var ett innehållsrikt år. Massor av utveckling har skett i kliniker och enheterna vilket beskrivs i de enskilda verksamhetsberättelserna. Under året togs den egna magnetresonanstomografin i bruk,

ett nytt avtal för helikoptertjänst tecknades under och projektet för byte av vårdinformationssystem fortsatte med full fart. Det här är endast några större exempel på pågående utveckling inom organisationen för patientens bästa.

2018 blev en god grund för att höja blicken och fokusera på framtiden. Nyfiket kan vi nu öppna nya dörrar och ta emot nya utmaningar tillsammans.

Jeanette Pajunen
Hälso- och sjukvårdsdirektör

STYRELSEN

Ålands landskapsregering har utsett följande styrelse för Ålands hälso- och sjukvård
10.3.2016–31.12.2019:

Ordinarie ledamot

Annette Holmberg-Jansson, ordförande (mså)
Ingrid Johansson, viceordförande (lib)
Tomas Blomberg (lib)
Carina Aaltonen (åsd)
Runar Karlsson (c)
Ingvar Björling (obs)

Personlig ersättare

Roger Jansson (mså)
Cita Nylund (lib)
Torbjörn Björkman, (lib)
Göte Winé (åsd)
Veronica Thörnroos (c)
Runa-Lisa Jansson (obs)

Styrelsen har sammanträtt 14 gånger år 2018 (2017: 16 gånger) och behandlat 116 paragrafer (2017: 118 paragrafer).

LEDNINGSGRUPPEN

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Marie Lövgren, 1.1–28.2.2018

Jeanette Pajunen, från 12.3.2018

Chefläkare

Björn-Olof Ehrnström, 1.1–6.2.2018

Christian Johansson, 7–28.2.2018

Olli-Pekka Lehtonen, från 1.3.2018

Ekonomichef

Marie Lövgren, 1–31.1.2018

Joachim Eriksson, från 1.2.2018

Personalchef

Terese Åsgård

Vårdchef

Sirpa Mankinen

CENTRALA EKONOMISKA UPPGIFTER

Intäktsbudgeten för år 2018 uppgick till 8 147 000 euro och utfallet blev 8 773 859 euro, vilket gav ett överskott på 626 859 euro.

Driftbudgeten uppgick till 90 249 000 euro och utfallet blev 90 864 483 euro. Budgetunderskottet blev 615 483 euro. ÅHS totala nettobudgetöverskott blev 11 376 euro.

I bokslutet upplöstes driftreserveringen från år 2015 på 1 miljon euro.

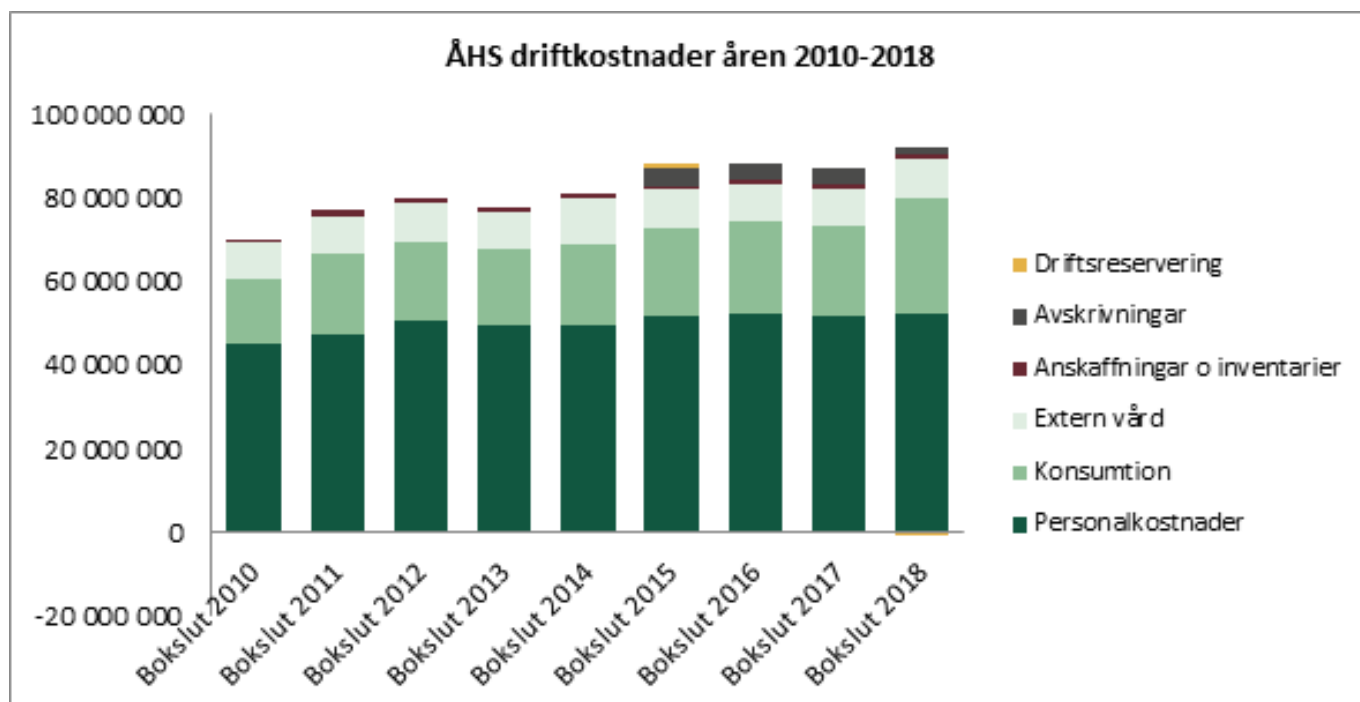
Personalkostnaderna lämnade ett överskott på 472 197 euro.

Konsumtionskostnaderna lämnade ett underskott på totalt 1 945 960 euro, varav kostnader för vård utanför Åland uppgick till 908 696 euro.

Avskrivningarna lämnade ett överskott på 330 477 euro.

Investeringskostnaderna uppgick till 2 698 436 euro.

Självfinansieringsgraden uppgick till 9,6 procent vilket är en ökning med ca 0,2 procentenheter jämfört med föregående år.

Figur 1. Den stora ökningen av konsumtionskostnader och minskningen av avskrivningar år 2018 beror på internhyra till Fastighetsverket på drygt 6 348 000 euro.

AKUTKLINIKEN

Verksamhet

Akutkliniken arbetar för att garantera akutsjukvård av hög, och jämn kvalitet under dygnets alla timmar och årets alla dagar. Trots variation och fluktuationer avseende besöksfrekvens, sjukdomarnas och skadornas art, samt tillgängliga resurser är målet att alltid kunna erbjuda kvalitetssäkrad och högkvalitativ vård.

Klinikens verksamhet är bred och innefattar betydligt mer än arbetet på akutpolikliniken. Ansvarsområdena kan indelas i:

1. Akutmottagningen
2. Akutvårdsavdelningen (2 platser)
3. Medicinskt ledningsansvar för den prehospitala verksamheten och landskapsalarmcentralen
4. Medicinskt ansvar och

bemanningsansvar för helikopterverksamheten

5. HLR-verksamheten
6. Jourläkarverksamheten inklusive utbildning och introduktion av AT-läkare och andra jourläkarresurser.

Akutmottagningen och akutvårdsavdelningen

Akutmottagningen hade under 2018 totalt 10 020 patientbesök vilket innebär en liten ökning (1,3 procent) jämfört med föregående år. Könsfördelningen var relativt jämn (51 procent män, 49 procent kvinnor). Även åldersfördelningen var relativt jämn. 15 procent av patienterna var under 17 år, 22 procent var över 75 år. Fördelningen var ungefär

oförändrad jämfört med året innan.

86 procent av patienterna var ålänningar. 5 procent var från övriga Finland och 8,4 procent från annat EU-land. Endast 0,3 procent av patienterna kom från icke-EU länder.

Drygt 17 procent av akutens patienter inkom med ambulans. Helikoptern transporterade in 71 patienter. 645 patienter kom på remiss varav merparten (70 procent) från hälsocentralerna. 17 procent remitterades från privatläkare

Akutens patienter sorterar under alla medicinska specialiteter. Flest, 43,6 procent hade i huvudsak inre medicinsk problematik. 30 procent sorterade under kirurgi och 11 procent sökte med ortopediska frågeställningar. 1,5 procent av patienterna var pediatrika, övriga specialiteter (ögon, ÖNH, gyn,

psykiatri) utgjorde sammanlagt cirka 7 procent av besöken.

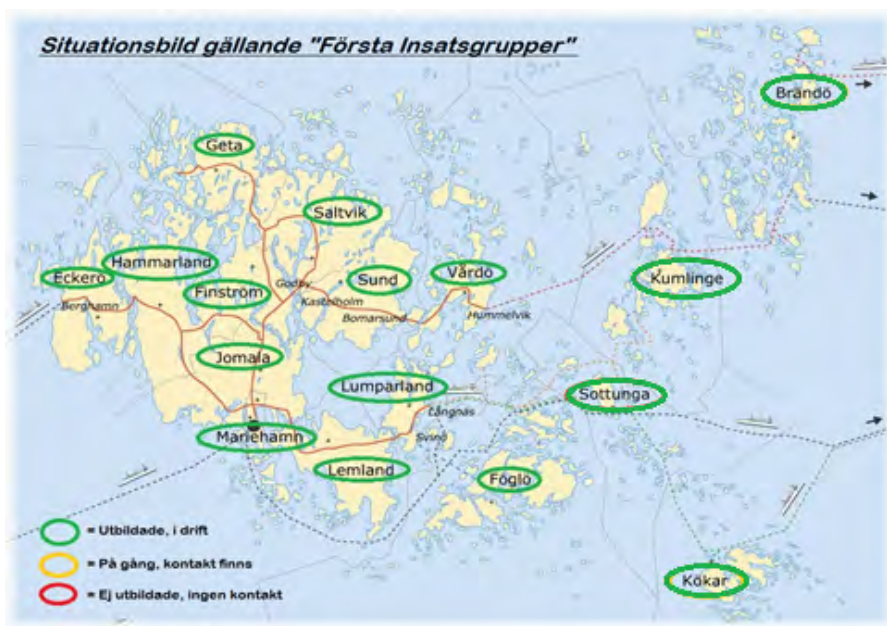
Traumalarm utlöstes totalt 15 gånger under året, vilket är en avsevärd minskning jämfört med året innan. "Rädda hjärnan" larm vid akut stroke utlöstes 26 gånger och i 20 procent av fallen lämpades sig patienten för trombolysbehandling. På akuten handlades under året 16 hjärtstoppspatienter.

25 procent av patienterna triagerades som röda (6 procent) eller gula (19 procent), dvs utifrån symptom och vitalparametrar i behov av omedelbar eller brådskande handläggning.

Av de patienter som uppsökte akutmottagningen skrevs 2756 (27,5 procent) in på bäddavdelning, 199 patienter skrevs in på IVA. Största mottagare av patienter från akuten var medicinavdelningen (1270 patienter, 46 procent). Kirurgavdelningen tog emot 674 (24 procent) patienter. På akutvårdsavdelningen skrevs 357 (12,5 procent) patienter in.

Efter ett par år med högre personalomsättning har situationen stabiliserats. Två sjukskötare valde att, efter tjänstledighet, säga upp sina tjänster. Under året utlystes totalt fem sjukskötartjänster, varav två nybildade. Tjänsterna hade rekordmånga sökande, och fem sjukskötare kunde få ordinarie tjänst hos oss. Ett vikariat som biträdande avdelningsskötare utlystes under hösten och gick till Åsa Nordström, som tillträder 1.1.2019.

Verksamhetsmålen under året fokuserade på personalens fortbildning och kompetensutveckling. Inom ramen för det så kallade

Sedan 2018 finns minst en aktiv första insatsgrupp per kommun.

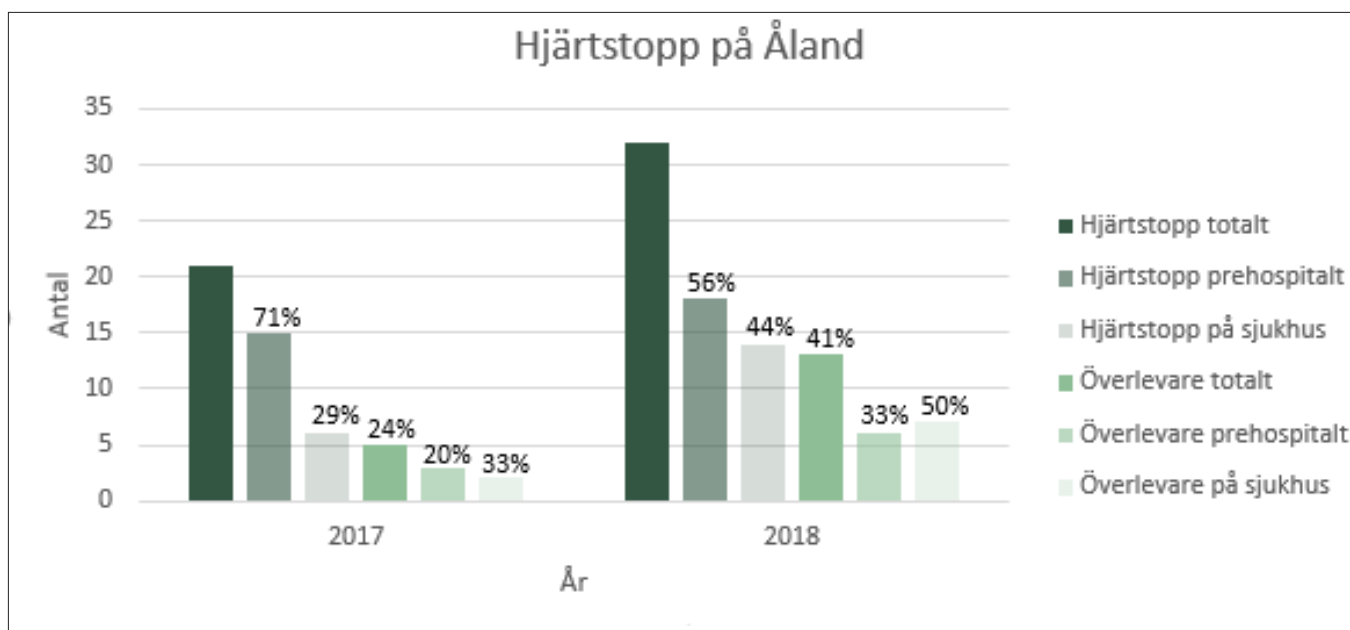
"kunskapslyftet" hölls så gott som varje vecka korta, i huvudsak praktiska utbildningsblock. Satsningen var mycket uppskattad hos personalen. Därtill fick en arbetsgrupp, där delar av akutens klinikledning var representerad, i uppdrag att påbörja en utreda förutsättningarna för att starta upp ett kliniskt träningscenter. Arbetsgruppen ska inkomma med sin rapport i början av 2019.

Det har länge varit aktuellt att bygga om och förbättra akutens utrymmen, med fokus på patientsäkerhet, sekretess och integritet. En begränsad ombyggnation planeras och en arbetsgrupp påbörjade

planeringen av projektet, som fortsätter under 2019.

Akutkliniken hade förmånen att få delta i ÅHS satsning KivaQ, med en tvådagars workshop på Lemböte lägergård, i oktober. Syftet var att stärka arbetsgemenskap, tillit och trivsel i arbetsgruppen, samt att befrämja teamarbetet. Dagarna var givande och mycket uppskattade och en hel del konkreta åtgärdsförslag togs fram, och kommer att följas upp under 2019.

Årets planeringsdag hölls vid Djurviks gästhem i Jomala. Dagen kantades av grupparbeten, tävlingar och social samvaro. Grupparbetena fokuserade på patientsäkerhet och framtidens akutsjukvård.

Figur 2. Hjärtstopp på Åland

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Antal hjärtstopp totalt	15	19	20	30	16	30	32	21	32
Hjärtstopp Prehospitalt	10	12	16	23	12	20	25	15	18
Hjärtstopp På sjukhus	5	7	4	7	4	10	7	6	14
Överlevare totalt	2	5	3	8	9	10	6	5	13
Prehospitalt	1	2	2	4	6	6	2	3	6
På sjukhus	1	3	1	4	3	4	4	2	7

Tabell 1 Antal hjärtstopp på och utanför sjukhuset 2010–2018.

Prehospital verksamhet

Under året utfördes totalt 2611 ambulansuppdrag, varav 1110 uppdrag (42,5 procent) var brådskande, dvs. prio A eller B. Dessa siffror var på ungefär samma nivå som året innan. Vid 470 tillfällen var två ambulanser samtidigt larmade och vid 42 tillfällen var tre ambulanser på samtidigt uppdrag. Under juli-månad noterades ett nytt rekord avseende antal uppdrag under en enskild månad, 312 uppdrag. Utöver den förväntade ökningen, till följd av tillströmningen av turister under sommarmånaderna och diverse sommaraktivitetsrelaterade olycksfall, bidrog den ihållande värmen till ökade sjukdomsfall i vissa patientgrupper.

Vid sidan av det dagliga patientarbetet har ambulanspersonalen fått kontinuerlig fortbildning. Man har också, enligt ÅHS fortbildningsplan, fortbildats avseende omhändertagande av livlös patient, såväl barn som vuxen. Tre ambulanssjukvårdare genomgick kurs i PHTLS (prehospital, trauma life-support) i Linköping. Årliga utbildningsdagar anordnades och ambulanssjukvårdarnas delegeringar på basnivå kompletterades för att ligga i linje med verksamhetens behov.

Under året har den prehospitala verksamheten varit delaktig vid framtagandet av ett nytt servicenivåbeslut tillsammans med representanter från akuten och ÅHS ledning. Slutversionen av servicenivåbeslutet delges under första delen av 2019.

Fältchefsverksamhet

Fältchefsverksamheten infördes 2015 och utgår från den lagförordning som i dag reglerar prehospital akut-sjukvård på Åland. Verksamhetens

huvuduppgift är att tillföra vårdnivå (i praktiken sjukskötersk kompetens) i det prehospitala arbetet, samt stå för prehospital sjukvårdsledning. Akutklinikens medicinskt ansvarige läkare utgör närmaste förman avseende åtgärds- och behandlingsriktlinjer.

Under året påbörjades en grundlig utvärdering av verksamhetens fyra första år. Verksamheten har snabbt funnit sin roll i det operativa arbetet som sker utanför sjukhusets väggar. Däremot kunde konstateras ett personaladministrativt revideringsbehov. Arbetsgruppen som gjorde utvärderingen tog fram ett förslag som innebär att fältchefsresursen förstärks och i sin helhet lyfts in under samma arbetsgivare. Ändringarna kommer att verkställas under 2019 och säkerställer en hållbar arbetssituation för fältcheferna.

I övrigt präglades året av kvalitetsssäkrande arbete avseende akutsjukvård i fält, samt de kommande utmaningar som förnyelsen av helikopterverksamheten innebär för fältchefsgruppen.

Första insatsverksamhet

Första insatsverksamheten, där ÅHS står som huvudman innebär att kommunerna har frivillighjälpare utbildade i HLR, redo att rycka ut och inleda HLR vid misstänkta hjärtstopp för att därmed vinna tid åt ambulanssjukvården. Under 2018 uppnåddes ett viktigt delmål i verksamheten, då man efter 4 års arbete kunde konstatera att, i och med att Sottunga och Kumlinge under 2018 anslöt, samtliga kommuner på Åland har en första insatsverksamhet. I och med de utbildningar som arrangerades under året har nu verksamheten över 220 medlemmar, med uppdaterade HLR-kunskaper, på sina larmlistor. Under 2018 larmades första insatsgrupper

vid 21 tillfällen, med en ganska jämn fördelning över kommunerna.

Verksamheten blickar nu framåt, och nästa steg blir att gemensamt fundera över vid vilka andra typuppdrag, utöver befarade hjärtstopp, det kan vara aktuellt att larma första insatsgruppen.

Bild: Sedan 2018 finns minst en aktiv första insatsgrupp/kommun

Helikopterverksamheten

Verksamheten består av en sekundärtransportverksamhet och en primärtransportverksamhet. Vid sekundärtransporterna transporteras patienter mellan ÅHS och annat sjukhus och som medicinsk besättning fungerar ÅHS helikopter-sjukskötare. Vid primärtransporter transporteras patienten från hemmet eller skadeplatsen, till sjukhus. Vid dessa är avtalshelikoptern

Christa Silvander och Susanne Sjöwall

Typ av problem	2014	2015	2016	2017	2018
Medicinska	44 %	42 %	46 %	45 %	43,6 %
Kirurgiska eller ortopediska	40 %	37 %	39 %	30 %	41 %
Pediatrika	8 %	8 %	8 %	7,5 %	1,4 %
Övriga	7 %	13 %	7 %	17,5 %	14 %

Tabell 2
Typ av problem och andelen av totala antalet besök 2014–2018 (totalt 10.020 besök 2018 9.893 besök 2017).

Transport	2015	2016	2017	2018
Egen transport	80 %	81 % (8022)	83 %	82 %
Ambulans	20 %	18 % (1794)	16 % (1605)	17 %
Helikopter		1 % (57)	1 % (91)	0,7 % (71)

Tabell 3
Typ av transport till akuten 2015–2018 (antalet inom parentes).

Antal besök	2015	2016	2017	2018
Kvinnor		48 %	49 %	49 %
Män		52 %	51 %	51 %
Totalt	9 757	9 873	9 893	10 020

Tabell 4
Antalet besök per kvinna, man och totalt, 2015–2018.

Larm	2015	2016	2017	2018
Traumalarm	28	32	37	15
Rädda hjärnan-larm	23	19	26	26
Totalt	51	51	63	41

Tabell 5
Typ av larm 2015–2018.

bemannad med personal från räddningsverket.

2018 utfördes 255 sekundärtransporter med avtalshelikoptern. Av dessa var 184 planerade och 72 (39 procent) klassades som akuta. 108 (42 procent) av patienterna var medicinska, 119 kirurgiska (47 procent), 15 pediatrika (6 procent) och 10 sorterade under BB/gyn (4 procent).

Bemanningen i helikoptergruppen har varit stabil. Två nya sjukskötare skolades in till verksamheten, och en sjukskötare lämnade gruppen i slutet av året. Gruppen består därmed av nio aktiva sjukskötare. Under året har arbetstiden organiserats så att man jobbat dubbla arbetsskift under sommarmånaderna och enkla under övriga året.

2018 har, utöver det dagliga patientarbetet, kommit att präglas av förberedelserna inför de förändringar verksamheten står inför, i och med att ÅHS tecknat avtal med en ny helikopteroperatör, Babcock Scandinavian Air Ambulance. I slutet av 2017 överlämnade den arbetsgrupp som tagit fram underlag för upphandlingen, sitt material till ÅHS

ledning och upphandlingen slutfördes under året. Från februari 2019 tar den nya operatören över, och under 2018 har en hel del förberedelser inför detta skett. Personalen har skolats för arbete i en ny helikopter och, för att utnyttja helikopterns kapacitet maximalt och säkerställa maximal patient- och driftssäkerhet, har man planerat vissa förändringar avseende personalorganisation och arbetssätt.

Antalet primäruppdrag med helikoptern var något lägre än året innan, och totalt utfördes **XXst** primäruppdrag.

HLR-verksamheten

HLR verksamheten har under året 2018 fortgått enligt svenska HLR rådets riktlinjer. Ny personal har kontinuerligt utbildats i HLR och övrig personal har genomgått repetitionsutbildningar. Även räddningsverkets ambulanspersonal och fältchefer har repeterat scenarion i A-HLR.

En gemensam instruktörsdag för alla HLR-instruktörer inom ÅHS hölls under hösten för att delge information om senaste nytt inom HLR, träffa

andra instruktörer, ställa frågor och byta erfarenheter.

Vid hjärtstopp som inträffar på sjukhusets huvudbyggnad, larmas en sjukskötare och läkare med akututrustning och utbildning i avancerad HLR (A-HLR) från akuten. Hjärtstoppgruppen har haft 4 utryckningar under året, varav 3 av larmen var vid hjärtstoppssituationer.

Under hösten gick den tio år gamla simuleringsdockan sönder och en ny köptes in i december. Dockan krävs för att kunna träna avancerad HLR med verklighetstroga scenarion.

År 2018 drabbades totalt 32 personer av plötsligt hjärtstopp (se tabell 1) på Åland. Av dessa 32 fall skedde 18 prehospitalt och 14 skedde på sjukhus. 13 personer överlevde, dvs. 41 procent, jämfört med året innan med 24 procent överlevnad. Av de 13 personer som återfick en bärande hjärtrytm var nio stycken (69 procent) vid liv efter 30 dagar.

Klinikchef

Petter Westerberg

BARN- OCH UNGDOMSKLINIKEN

Verksamhet

Verksamheten omfattar somatisk öppenvård och avdelningsvård samt psykiatrisk öppenvård (BUPM) för barn som är 0–17 år och deras familjer. BUPM har ingen jourverksamhet, utan jourärenden sköts av psykiatriska kliniken. Till kliniken verksamhet hör även en öppenvårdsmottagning för ungdomar och unga vuxna upp till 25 år med restriktiva ätstörningar (TREAT).

Verksamhetens ansvarsområde

Barn- och ungdomskliniken ansvarar för att tillhandahålla en modern, effektiv och högkvalitativ specialiserad sjukvård. Kliniken strävar till ett helhetsperspektiv i behandling av både somatiska och psykiatriska symptom.

Ansvarer innefattar koordinering av insatser och samarbete med högspecialiserade kliniker utanför Åland när resurserna på hemorten inte räcker till. Flera konsulter kommer regelbundet för att även högspecialiserad vård ska kunna erbjudas inom särskilda fokusområden.

Klinikens läkare ansvarar också för vården och bedömningen av nyfödda i samband med förlossningar och eftervården på BB. Läkarna har dygnet runt jourverksamhet.

Inom ramen för samarbetslaget Barns Utveckling och Funktionshinder (BUF) har barn- och ungdomskliniken huvudansvaret för bedömning av neurologiska funktionshinder i nära samarbete med paramedicins terapeuter, samt leder koordinering och planering av rehabilitering.

Barn- och ungdomsavdelningen har sex platser med dygnet runt verksamhet. På avdelningen vårdas förutom barnmedicinska patienter och de psykiatriska patienter som inte behöver tvångsvård, även kirurgiska, ortopediska och ÖNH-klinikens patienter.

I samarbete med Rädda Barnen erbjuds lekterapiverksamhet i

Lekpaviljongen i anslutning till barn- och ungdomsklinikens lokaler.

Representant från kliniken deltar i samarbetsprojektet Barnhus tillsammans med socialvården, polisen och åklagarna.

Fokusområden 2018

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Nulägesanalys

Efter sammanslagningen av den somatiska och psykiatriska vården hösten 2017 har kliniken arbetat aktivt med att utveckla och förbättra arbetsprocesser för att i högre grad kunna bemöta patienterna sett ur ett helhetsperspektiv.

Mål

1. Bättre vård för åländska familjer.
2. Effektivare vård för åländska familjer.

Aktivitet

- En operativ arbetsgrupp har haft ansvar för att driva processen med sammanslagningen och rapportera till klinikledningen.
- Utarbetat ett standardiserat sätt för att underlätta konsultationer mellan olika professioner inom kliniken.
- Skapat multiprofessionella team för att bemöta mångfacetterad problematik.
- Tagit aktiv del i ÅHS:s tillgänglighetsarbete.
- Förändring av avdelningsskötarens arbete.

Mätetal

- Den operativa arbetsgruppen hade 14 möten.
- Som ett resultat av sammanslagningen har DBT-behandling för första gången kunnat erbjudas ungdomar och deras familjer.
- Väntetiden för medicinuppföljning på BUPM har förkortats tack vare vårdpersonal från TREAT har

tagit över en del uppföljningar av centralstimulantia.

- Antalet besök för patienten har kunnat minskas tack vare nya multiprofessionella team.
- Bildstöd har utarbetats och tagits i bruk för flera vanligt förekommande processer, vilket gör det lättare för patienter även med nedsatt kognitiv eller språklig funktionsförmåga att vara delaktiga i vården.
- Avdelningssköterskan arbetar numera i huvudsak med administrativa frågor samt förändringsledning.

2. En motiverad och kompetent personal

Nulägesanalys

Genom förbättrade arbetsprocesser tar kliniken i högre grad vara på tillgänglig kompetens.

Mål

- Förbättra kommunikationen och samarbetet inom kliniken.
- Kompletterande utbildning för att ta tillvara kompetensen hos sjukskötarna inom såväl den somatiska vården som den psykiatriska vården.
- Inleda arbetet med att tydliggöra patient- och arbetsprocesser.
- Aktiv tidig intervention vid sjukskrivning.

Aktivitet

- Utveckling av den interna kommunikationen genom implementering av Office 365.
- Personal på BUPM har utbildats i MBT (Mentaliseringsbaserad terapi), detta har således även kunnat erbjudas som terapiform på mottagningen.
- Fortsatt utbildning inom DBT och neuropsykologi.
- Fem sjukskötare från den somatiska vården har deltagit i kompetenshöjande utbildningstillfällen (bl.a. diabetes, HLR för nyfödda och barn).
- Samarbetat med konsult gällande

- utveckling enligt Lean.
- Strukturerat genomförande av utvecklingssamtal med personalen.

Mätetal

- Information om Office 365 har hållits vid många olika tillfällen, utveckling av nya arbetssätt utifrån systemet har pågått parallellt i dialog med verksamheterna.
- TREAT:s vårdpersonal och klinikchefen har deltagit i BUPM:s teammöten varje vecka.
- Gemensamma möten för läkare från somatiska vården och den psykiatriska vården har införts.

- Hållits fem workshoppar baserat på Lean, samt ett antal mer specifika arbetsmöten för att förbättra identifierade processer.

3. En ekonomi i balans

Nulägesanalys

Vård utom Åland blev 300 000 euro dyrare än föregående år. Orsaken var i första hand svårt sjuka patienter som kunde erbjudas ny dyr och effektiv medicinering samt tidiga prematurfödslar. Klinikens bokslut var svagt på minus framför allt p.g.a. extra personal som krävts för ett särskilt vårdkrävande olycksfall.

Mål

I balans.

Förverkligade åtgärder under år 2018

- Byggåtgärder Uteleken har ännu ej byggts.
- Anskaffningar tre mindre monitorer och fototerapiutrustning införskaffad

Klinikchef

Christian Johansson

BB- OCH GYNEKOLOGIKLINIKEN

Verksamhet

Klinikens huvudsakliga ansvarsområde är kvinnans hälsa dvs den reproduktiva hälsan innefattande infertilitetsproblematik, graviditet, förlossning och den nyföddas vård samt diagnostik och vård av underlivssjukdomar. Att erbjuda samma nivå av specialvård som de omkringliggande områdena antingen via egna eller köpta tjänster. Kliniken försöker också använda sig av vikariers specialkompetens, tex nätoperationer.

Dessutom erbjuda personalen utbildning och fortbildning samt möjlighet för personalen, både läkare och vårdpersonal att hospitera på andra kliniker med större patientunderlag. Ett gott samarbetet över klinikgränserna inom organisationen med klinker och enheter med samma kompetensområde eller gemensamma patienter t.ex. primärvårdens mödra-, papa-och preventivmottagningar samt Barn och ungdomskliniken.

Verksamhetsförändringar

Personal

Tjänstledigheter, pensioneringar och moderskapsledigheter inom personalen är en ständig utmaning på kliniken. Så även detta år.

Samarbete över klinikgränserna

Papa- och preventivmedels mottagningen har ett konstant behov av hjälp med screeningsprover detta har löst genom att BB-Gyn klinikens personal hjälpt till regelbundet med screeningsprover varannan vecka. Även under frånvaro på mödrarådgivningen i Mariehamn har klinikens personal ryckt in och hjälpt till med mottagningen under året. Gemensamma möten med primärvården (mödra, papa, prev, hc), kirurgmottagningen, endokrinologmottagning, barn- och ungdomsmottagningen är andra kliniker där ett tätt samarbete ses över gemensamma patienter, direktiv och utveckling.

Operationer

Flera ingrepp planerades att göras polikliniskt på gynekologiska polikliniken. Ingrepp som tidigare krävt att patient inskriven på vårdavdelning och operationsteam till förfogande. Hit räknas t.ex. konisering, hysteroskopi och manuell vacuumexeres. Vissa av dessa har krävt införskaffande av utrustning men de sparar trots det i slutändan både patienten tid och vården resurser.

Auroramottagning

Auroramottagning för förlossningsrädda gravida kvinnor till barnmorska på BB-avdelningen startades upp i mars 2017 och fortsatte under 2018. Det har frigjort

bland annat läkartider och ett gott samarbete med primärvårdens mödrarådgivningar. Vi hoppas även se en ännu mer positiv förändring i sectioprocenten utifrån denna mottagning, så som även andra kliniker runtom i Sverige och Finland har erfarenhet av.

Spiralmottagning

Spiralmottagning till barnmorska startades upp under 2018 och planeras att utökas under 2019 för att motsvara efterfrågan. Det har frigjort läkartider som i sin tur kan användas till mer krävande patienter och minska väntetiden.

Utbildning

Utbildning och arbete mot IBCLC, International Board of Lactation Consultant, dvs certifierad laktationskonsult, påbörjades och räknas vara klart 2021.

Krav på utförda webbaserade utbildningar inom CTG, bäckenbotten och Neo-HLR årligen infördes. Detta mot uppvisande av intyg och även utvärdering i samband med medarbetarsamtal.

Att utbilda barnmorska till uroterapeut är påbörjat under året. På sikt är planen att fysioterapeut och barnmorska ska jobba i team kring dessa patienter. Det kommer att minska behovet av läkartider för patientgruppen.

Förlossningar	2014	2015	2016	2017	2018
Flickor	122	135	139	135	121
Pojkar	134	140	143	142	142
(varav tvillingpar)	1	6	3	6	2
Totalt	255	269	279	271	261
Epiduralbedövning	90	88	82	97	
Sugklocka	21	16	13	14	

Tabell 6

Antalet förlossningar 2014–2018. 2018 var antalet förlossningar 261 av vilka 142 var pojkar och 121 flickor och av dessa var 2 tvillingpar (knappt 1 %).

Väntetider,

sexologmottagning och TeleQ

Kliniken har aktivt arbetat för att minska så kallade 45 minuters väntetider. Genomgång månatligen och tidstjuvar setts över. Arbetet fortsätter även framledes.

Sexologmottagning på ÅHS, en köpt tjänst men i klinikkens regi. Remissmottagning för olika patientgrupper där behov setts. Mottagningen påbörjades 2018 och sker varannan månad på polikliniken. Utvärdering av behovet kommer att ske under 2019.

Tele-Q telefonsystem infört under året, liksom på flera andra kliniker på ÅHS. Det har medfört att gynekologiska polikliniken nu är mer lättillgängliga att nå för patienterna per telefon och ett mer flexibelt arbetssätt för personalen.

Fokusområden

En motiverad och kompetent personal och en ekonomi i balans var fokusområden som kliniken hade 2018.

En motiverad och kompetent personal

Kliniken är stolt över den duktiga, engagerade, flexibla och kunniga personal som arbetar på kliniken och besitter en god och bred kompetens. På ÅHS är det viktigt med en bred bas att stå på. För detta krävs att personal håller sig a-jour både på den obstetriska och gynekologiska vården, utvecklingen inom dessa områden samt patienthållningen. Personalen ska kunna hantera allt från akuta situationer till planerad vård. Kunna lita på att kollegor agerar och vid behov kunna kalla på hjälp även från andra enheter. Litenheten på Åland är sårbar men det kan även ses som en styrka. Man får möjligheten att arbetat med hela bredden och hålla sig uppdaterad på alla områden.

Fokusområdet har uppnåtts genom att utbildnings och fortbildningsmöjligheter givits personalen men även hospiteringsmöjlighet på universitetscentralsjukhuset i Åbo och/eller Uppsala Akademiska sjukhus alternativt andra samarbetsjukhus. Men även genom interna utbildningar i t.ex. ALSO, bäckenbottenutbildning, amning, HLR (både vuxen och nyfödd), CTG webutbildning m.fl. Samt genom att ta tillvara personalens resurser och intressen genom viss profilering.

Men även genom att personalen på kliniken fått vara delaktig i utvecklingsfrågor som rör vår klinik. Även viktigt att lyfta samarbetet över klinikgränserna, medarbetarsamtal och arbetstidsautonomi där personalen har möjlighet att påverka sin egen planerade arbetstid. Även rätt till deltid. En motiverad och uppskattad personal gör ett bra och effektivt jobb samt även vara kvar på sin arbetsplats men det ger även ekonomisk inbesparing. I Kiva-Q undersökningen som gjordes på ÅHS hade kliniken gott resultat och låg över medel jfr med resterande ÅHS.

Kliniken har i det stora hela hållit sig inom budget. Vi utmanas ständigt då det är svårt att till exempel förutse vår utom Åland. Vi har även fortsatt ett stort behov av återkommande vikarier samt att vi även har en ojämn belastning på jourer.

En ekonomi i balans

Hur vi uppnått och hållit fokusområdet aktivt under året har varit genom att klinikledningen varit medveten och alla i den involverade i budgeten. Budget går igenom månatligen vid klinikledningsmöten. Involverat personalen i budgeten tex gällande anskaffningar. Utbildat befintlig personal gällande polikliniska ingrepp. I dagsläget utförs flera ingrepp dagkirurgiskt som skulle kunna utföras polikliniskt. För att kunna utföra fler ingrepp polikliniskt behöver ännu en del utrustning uppdateras och personal utbildas. Arbetet är inte klart så det fortsätter.

Samarbete över klinikgränserna

Infört mer snabb mobilisering av operationspatienter t.ex. genom att välja mindre invasiva ingrepp, kolhydratuppladdning inför större operationer och där också rök- och alkoholstopp rekommenderas. Direktiv och rutiner setts över tex har profylaktiskt antibiotika i samband med operation inte ordinerats vanemässigt utan enbart vid behov, samt i tablettform vid planerade operationer. Även genom samarbete mellan och över klinikgränserna med kirurger och medicinare gällande gemensamma patienter och deras vård. Laboratorieprover och förhandsvalda menyer i laboratorieremiss setts kontinuerligt över och utvärderats att innehålla det faktiska behovet.

Rekrytering

Kliniken har även arbetat för att tillsätta fler ordinarie gynekologer, då inte alla tjänster i dagsläget är besatta. Samarbete med bemanningsfirma samt rekrytering på konferenser, utbildningar har gjorts och arbetet fortsätter aktivt.

Vård på Åland

Kliniken har även påbörjat arbetet kring omhändertagande av gravida med typ 1 diabetes hemma på ÅHS istället för på universitetssjukhus i Åbo och Uppsala. Detta tillsammans med primärvårdens mödrarådgivningar, diabetismottagningen och barn- och ungdomsmottagningen.

Investeringar

Centralövervakning av CTG infördes under 2018 på kliniken. Personal utbildades och utrustning uppdaterades och införskaffades. Patientsäkerheten tryggades och förlossningsvården blev säkrare i och med detta. Ulj apparat till avdelningen införskaffades i slutet av 2018 och utrustning för polikliniska ingrepp uppdaterades och personal utbildats.

Klinikens statistik

- Förlossningar 261 var av 121 var flickor och 142 var pojkar. En minskning med 10 förlossningar mot året innan.
- Tvillingar 2 par
- Kejsarsnitt 48 dvs 18 % och det gör en minskning på 2 % från 2017
- Hysterektomi 24 både abdominala, vaginala och laparoskopiska mot 20 år 2017
- TVT operationer 13 mot 8 år 2017
- TOT operationer 4 samma som 2017
- Prolapsoperationer 45 mot 39 2017
- Kolposkopi 49 mot 62 år 2017
- Aborter 74 både medicinska och kirurgiska mot 76 året innan
- Besök på gyn.poliklinik till läkare 7481 mot 6296
- Ultraljud gynekologiska 2175 mot 1865 år 2017
- Ultraljud obstretiska 1172 mot 1260 år 2017
- Besök på avdelningen (polikliniska besök) 1817 mot år 2017 1296
- Aurora mottagningspatienter totalt 48 (1-4 samtal per patient)
- IVF 12 mot 9 år 2017

Klinikchef

Annika Kahnberg

Enhetens statistikuppgifter

Kejsarsnitt	2014	2015	2016	2017	2018
Elektiva snitt	35	33	34	23	
Akuta snitt	21	36	33	30	
Nödsnitt	1	1	0	1	
Totalt	57	70	67	54	48

Tabell 7

Antalet kejsarsnitt 2014–2018. 54 kejsarsnitt gjordes dvs. 20 % av totala antalet förlossningar vilket är en sänkning med 4 % från 2016.

Aborter	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Medicinska	66	58	74	69	69	
Övriga	5	14	9	6	7	
Totalt	71	72	83	75	76	74

Tabell 8

Antal aborter 2013–2018.

Ultraljud	2014	2015	2016	2017	2018
Rutin (under graviditet)	323	1266	1111	1260	1172
Övriga	738	1993	1985	1865	2175
Totalt	1061	3259	3096	3125	3347

Tabell 9

Antal ultraljud 2014–2018.

Besök till gyn.polikliniken	2014	2015	2016	2017	2018
Obstetriska (mödrapoliklinikbesök)	850	926	894	935	
Gynekologiska	5549	6680		6296	6950
Övriga besök (bl.a. sjukskötarsbesök)	3605	4602			
Totalt	10 004	12 208	11 724	12 645	

Tabell 10

Antal besök 2014–2018.

Besök	2014	2015	2016	2017	2018
BB-mödrarrådgivningen	429	513	499	339	
Efterundersökning efter förlossning		149	162	206	
Avdelningens poliklinik		1803	1468	1296	1425
Vårdtillfällen på BB-gyn			780	638	
Totalt		2465	2909	2479	

Tabell 11

Antal BB-mödrarrådgivningsbesök 2014–2018. Mottagningen för efterundersökning efter förlossning hade 206 besök var av avdelningens personal ansvarade för två tredjedelar av dem, 137.

Telefonsamtal	2014	2015	2016	2017	2018
Polikliniken	3963	4347	3904	3667	
Avdelningen	924	1762	3421	3435	
Totalt	4887	6109	7325	7102	

Tabell 12

Antal telefonsamtal 2014–2018.

Vårddygn	2016	2017	2018
Gyn.avdelningen	1490	1491	

Tabell 13

Antal vårddygn 2016–2018.

CHEFLÄKARENS ENHET

Verksamhet

Enheten övervakar och utvecklar kvaliteten av den medicinska verksamheten på ÅHS, så att tjänster till medborgare motsvarar minst den nivå som i omgivningen. Enheten ansvarar för samarbetet med klinikledningarna, så att resurserna används effektivt och ändamålsenligt.

Verksamhetsförändringar

Enheten tog del i utredningen på den psykiatriska kliniken med vårdchefen. Chefläkaren blev t.f. medicinsk ansvarig för psykiatriska kliniken sedan 1.10.2018.

Fokusområden

En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Helikopterverksamhet

Nulägesanalys

Verksamheten med den nya leverantören planerats.

Mål

Nytt helikopteravtal klart under 2018

Aktivitet

Styrelse fattade upphandlingsbeslutet den 15.6.2018, den nya verksamheten har påbörjat den 1.2.2019.

Mätetal

Avtalet klart

Vårdinformationssystem

Nulägesanalys

Förstudie färdig, planering av upphandlingsprocessen på gång

Mål

Klargöra de ekonomiska förutsättningarna. Skaffa fram personresurser.

Aktivitet

Styrelsen fattade beslut 25.5.2018 att gå in för en gemensam upphandling med Åda Ab. Projektorganisation har byggts upp, vårdutvecklaren har anställts, förstudien framställt.

Mätetal

Förutsättningar för upphandlingen har skaffats

Hygien-infektion-smittskydd

Nulägesanalys

Behovet att utveckla enhetliga hygienrutiner består, vaccinationskampanjen slutförts

Mål

Fortsätta utvecklingen av nätverk med hygienombud på alla kliniker. Förbättra kommunikationen och återkopplingen mellan klinikerna och HIS. Befrämja implementeringen av hygienrutiner i hela organisationen. Minska antalet vårdrelaterade infektioner och därmed kostnader och utbrott.

Aktivitet

Ledningsgruppen har behandlat enhetliga hygienrutiner för första gången, processen i personalens vaccinationsskydd planerad och slutförd.

Mätetal

Följsamhetsmätningarna saknas. Andelen vaccinerad personal enligt 1227/2016 § 48 är omkring 75 procent.

Vårdrelaterade infektioner (VRI)

Nulägesanalys

Inom ÅHS finns det inget databaserat system för registrering av VRI. Däremot finns riktlinjer för bekämpning av VRI i form av olika hygiendirektiv.

Mål

Följa och analysera förekomsten av VRI

Aktivitet

Det finns enstaka infektionsregister på enstaka kliniker, som inte är enhetliga heller databaserade.

Mätetal

VRI-register inte upprättat. VRI-riktlinjernas uppdatering pågår kontinuerligt.

Chefläkare

Olli-Pekka Lehtonen

KIRURGKLINIKEN

Verksamhet

Kirurgkliniken ansvarar för såväl akut som planerad behandling och vård av kirurgiska, ortopediska och urologiska åkommor, liksom vård av ÖNH-patienter, jämte käkkirurgiska patienter. Vidare vårdar vi patienter som genomgått högspecialiserad behandling på Åbo Universitets Centralsjukhus ÅUCS, eller Akademiska Sjukhuset i Uppsala, eller vårdinrättningar på annat håll.

Kirurgkliniken består av en mottagning och en vårdavdelning. Vårdavdelningen har 20 platser.

Verksamhetsförändringar

Under 2018 införde vi radiofrekvensbehandling RF av varicer (åderbräck).

Tidigare har varicer uteslutande behandlats med öppen kirurgi på operationsavdelning inom ramen för dagkirurgin. Ingreppet har då krävt antingen ryggbedövning eller narkos. Med RF behandlingen kan vi utföra behandlingen polikliniskt. Patienten kommer till mottagningen, ingreppet sker i lokalbedövning och patienten går hem efter ett par timmar. Vi behandlar cirka femtio fall av varicer per år. Ungefär åttio procent kan behandlas med RF. Metoden innebär således en betydande besparing.

Under året övergick en av våra kirurger från halvtid till heltid, vilket reducerat behovet av inhoppare.

Kirurgmottagningens telefonmottagning har under året tagit i bruk

Tele-Q systemet, vilket upplevs som en stor förbättring både för patienter och personal i telefonservicen.

Fokusområden 2018

En hög vårdkvalitet och ett gott patientbemötande.

Målsättningen var att under 2018 utvärdera möjligheterna att i befintligt journalsystem införa ett lokalt kvalitetsregister. Vi har ännu inte ett helt register, men arbetar vidare på detta. Under 2018 gick vi igenom två års galloperationer och jämförde våra resultat med det svenska kvalitetsregistret Gallriks. Resultatet visade, att vi ligger precis på Gallriks medelvärden. Vi har sedan tidigare

Kirurgklinikens läkare står i kö för vaccinering mot säsongsinfluensa, senhösten 2018. En kollega är inne hos vaccinationsköterskan, klinikchef Anders Westermark står bakom kameran.

gått igenom höft- och knäproteser, ljumskbräck samt blindtarmsoperationer. På samtliga områden har vi sett utmärkta resultat både i absoluta tal och vid jämförelser med register på andra håll.

En motiverad och kompetent personal

Under 2018 genomförde vi en sedan länge planerad fördjupningsutbildning inom kirurgi för sjukskötare vid kirurgavdelningen och kirurgmottagningen. Även några sköterskor från akuten och IVA deltog. 23 sköterskor slutförde utbildningen, som motsvarade 30 studiepoäng.

Mottagningsverksamheten

Antalet besök och insatser på kirurgmottagningen uppgick till 26 067 under 2018. Detta är i det översta spannet för de senaste fyra åren.

Operationsverksamheten

Antalet operationstimmar var för allmänkirurgin det högsta sedan 2015; för ortopedin det högsta sedan 2010 och för urologin väsentligen oförändrat.

Vi noterar också, att antalet knä- och höftproteser blev det högsta sedan kirurgkliniken började installera sådana. Totalt installerades 147 proteser; 82 knän och 65 höfter. För 2017 var totalantalet 134. Se tabell 12.

Beläggningsgrad

Beläggningsgraden påverkades under 2016–2017 av det halvårslånga arbetet med stambyten mm, då vårdavdelningen var i stort sett halverad. Sedan ska man lägga märke till, att när vi får

Antal operationer	2016	2017	2018
Allmän kirurgi	559	543	539
Ortopedi	640	619	521
Urologi	120	128	127
Totalt	1 319	1 290	1 187

Tabell 14 Antal operationer 2016–2018.

Beläggningsgrad	2015	2016	2017	2018
Procent	79,2	67,8	69,4	75,9

Tabell 15 Beläggningsgrad kirurgkliniken 2015–2018.

tillbaka patienter från t ex Åbo eller Uppsala, måste de ligga MRSA isolerade i tre dygn. Vi har bara enstaka enkelrum. Det leder ibland till, att en ensam isoleringspatient kan uppta ett helt flerbäddsrum. Därför behöver vi luft i systemet. Se tabell 13.

Ekonomi

I verksamhetsuppföljningen VUF för 2017, noterade klinikchefen, att kirurgkliniken är och har varit underbudgeterad. Detta gäller även för 2018. År 2017 landade vårt bokslut på 103,8 procent. För 2018 landar det preliminärt på 106,3procent. I det sammanhanget kan nämnas, att i budgeten för 2018 reducerades anslaget för kirurgiska implantat (t.ex. knä- och höftproteser) men vi har som nämnts installerat fler än något tidigare år. Protespatienter omfattas av vårdgarantin, så de ska opereras. Att sända dem till vård utom Åland är inget alternativ, det skulle kosta mer.

Förverkligade åtgärder 2018

Byggåtgärder

Vad gäller de förestående stambytena i sanatoriebyggnaden, där kirurgmottagningen ligger, noterar vi, att Fastighetsverket har rödlistat sanatoriebyggnaden. Det innebär, att den byggnaden har högsta prioritet för renoverings-/byggåtgärder.

Hjärt-lungräddningsutbildningen, vars rum ligger i omedelbar anslutning till kirurgmottagningen, föreslås flyttas, så att vi ska kunna utnyttja deras utrymme till mottagningsverksamhet.

IT

Vi har, som planerat, förbättrat vår telefonmottagning genom att installera Tele-Q, ett telefonoperativsystem, som påtagligt förbättrar servicen till patienterna, likaväl som det lindrar belastningen på personalen.

Anskaffningar

Väntrumsmöblemang har bytts ut. Det kvarstår ett stort behov av att byta ut en del utslitna kontorsstolar i vissa mottagningsrum.

Värmeböljan 2018

Sommaren 2018 präglades av extrem värme. Såväl kirurgmottagning som kirurgavdelning saknar fast luftkonditionering och drabbades av stora problem på grund av höga inomhustemperaturer. Fastighetsverket aviserar förebyggande åtgärder inför sommaren 2019.

Övrigt

Vi konstaterar med stolthet, att vår kirurgöverläkare Tora Bäckström utsågs till Årets Cancerläkare 2018 i Finland.

Klinikchef

Anders Westermark

Tora Bäckström, Årets Cancerläkare i Finland 2018. Foto: Kjell Söderlund

LABORATORIEENHETEN

Verksamhet

Laboratoriet har under året gett ÅHS den laboratorieservice som krävs för att dygnet runt kunna ge högkvalitativ hälso- och sjukvård till varje enskild ålänning. Verksamheten fortsatte i huvuddrag som tidigare år. Laboratoriets tillstånd för den mikrobiologiska verksamheten förnyades där nu även PCR verksamhet ingår. Laboratoriets klinikledning bestod under året av klinikchef, kemist, avdelningsskötare, överskötare och medicinsk chef. Laboratoriet hade under året 9 klinikledningsmöten samt kontinuerliga möten med infektionsläkaren och hygienskötaren för att utveckla och optimera infektionsdiagnostiken.

Fokusområden

Laboratoriets fokusområden under 2018 var "en hög vårdkvalitet och ett bra bemötande" och "en ekonomi i balans". Avsikten var att göra en enkätstudie för att utreda hur patienterna upplever provtagningen och möjligheten att kunna boka tid. Det fanns aldrig tid för någon enkätstudie, men den allmänna upplevelsen var att patienterna var mycket nöjda med möjligheten att boka tid, men där man även vill ha kvar möjligheten att kunna komma obokade. Några skriftliga klagomål från patienterna gjordes inte under året. Laboratoriet fortsatte därför att erbjuda både bokning av provtagningstid och "drop in" möjligheten. När det gällde "ekonomi i balans" så gällde det primärt att försöka minska kostnaderna för

dyra transporter av prov till externa laboratorier. Detta kunde genomföras genom att skriva ett avtal med transportbolaget JetPak, vilket gjorde att de enskilda försändelserna blev billigare. Det totala antalet försändelser ökade däremot, vilket gjorde att transportererna totalt sett blev dyrare än 2017.

Prover och analyser

Det totala antalet beställda analyser blev 382 004, vilket är en ökning med 1,6 procent jämfört med 2017. Ökningen utgjordes huvudsakligen av beställningar från vårdavdelningarna. Antalet prov som skickades bort för analys utgjorde 7,4 procent (28 418) av det totala antalet och minskade med 6,2 procent jämfört med föregående år. De analyser som laboratoriet själv analyserade ökade med 2,3 procent jämfört med 2017.

Kostnader och inkomster

Laboratoriets kostnader för 2018 blev 2,81 miljoner euro, vilket jämfört med 2017 är en minskning med 0,6 procent (18 000 euro). Jämfört med budget så blev det minus 1,2 procent (33 000), vilket är bra då antalet beställda analyser hade ökat något (1,6 procent). På grund av minskade inkomster så hamnade laboratoriets nettokostnader på 2,77 miljoner euro och minus 0,8 procent av budget.

Laboratoriets kostnader utgörs till största del av löner (39 procent), kostnader för prov som skickas till externa laboratorier (34 procent) och kemikaliekostnader för egna analyser (14 procent).

Kostnaden för prov som skickas till externa laboratorier blev 0,96

miljoner euro, vilket är 6,3 procent lägre än 2017 och 0,4 procent högre än budget. Den minskade kostnaden jämfört med 2017 reflekterar bra minskningen av antalet beställda skickaprov. Kostnaden för kemikalier till de egna analyserna blev 0,3 procent lägre än budget, och 5 procent lägre än kostnaden 2017.

Laboratoriets minskade inkomster är en följd av att laboratoriet inte längre säljer tjänster till de privata läkarstationerna Medimar och Cityläkarna. Laboratoriet bistod dem under året endast med akut laboratediagnostik. Laboratoriet sålde under året fortsättningsvis laboratorietjänster till kommunförbund, kommunala institutioner, privata vårdhem och beroendemottagningen.

Bemanning

Under året var det fortsättningsvis svårt att nå full bemanning när det gäller laboratorieskötare/bioanalytiker. Lönekostnaderna blev därför också ungefär cirka 11 procent lägre än budget. Laboratoriet har inom de närmaste åren flera laboratorieskötare som går i pension, vilket gör att vi även i fortsättningen kommer att jobba med en viss personalbrist och rekrytering.

Obduktionsverksamheten

Obduktionsverksamheten på Åland har under de två senaste åren kraftigt minskat. Orsaken till detta är centraliseringen av de rättsmedicinska obduktionerna till Åbo (TYKS) som infördes 2015. På Åland utfördes under året 4 medicinska obduktioner.

Kvalitetsarbete

Under året gjordes en del förbättringsarbeten, som t.ex. nya riktlinjer för likvorprovtagning och ny snabbdiagnostik (PCR) av clostridium toxiner.

Laboratoriet fortsatte under året med det kvalitetsarbete som på sikt skall leda till ackreditering. Laboratoriet är nu inne en slutfas där man under 2019 kommer att kunna lämna in en första ackrediteringsansökan till FINAS.

Prover och analyser	2016	2017	2018
Bortskickeprov	8,2 %	8,1 %	7,4 % (28 418)
Egna analyser	91,8 %	91,9 %	92,6 % (353 586)
Totalt	369 411	376 106	382 004

Tabell 16 Prover och analyser 2016–2018.

Övrigt

Personalen från laboratoriet deltog under året i externa utbildningar rörande både hematologi och blodprodukter samt att klinikledningen deltog i ÅHS utvecklingsdagar med facilitatorer från Talentmiles. Avsikten var att utveckla verksamheterna inom ÅHS och det gjordes

studiebesök på olika åländska företag samt vid Norrtälje sjukhus 10100.

Laboratoriet anskaffade under året en ny blododlingsinkubator samt att de hematologi-instrument som anskaffades 2017 installerades och togs i bruk.

Ett projekt som pågick under hela året var förberedelserna av julfesten

tillsammans med radiologiska kliniken.

Enhetschef

Christian Jansson

MEDICINKLINIKEN

Verksamhet

Vårdavdelning 1

Verksamhetens ansvarsområde

Avdelningen bedriver geriatrisk och palliativ vård.

Till avdelningen hör en palliativ mottagning. Mottagningens uppgift är att genom regelbunden kontakt ge palliativa patienter trygghet i hemmet och förutsättningar för att kunna bo kvar hemma så länge de önskar.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande.

Arbetet med att ta fram ett Värdegrundsdokument pågår fortfarande.

En enkät till patienter på avdelningen visar att de är mycket nöjda med vårdpersonalens bemötande.

Många äldre rutiner har förnyats och förbättrats under året och gjort vårdarbetet smidigare och mer patientsäkert.

2. En motiverad och kompetent personal

Nulägesanalys:

Under värmeböljan i juli 2018 flyttade avdelningen från geriatrihuset till dagavdelningen i psykiatrihuset.

Denna flytt var totalt sett positiv för verksamheten.

Resultaten från Kiva-Q visade också att personalen både är motiverad, positiv och har förtroende

Vårdavdelning 2

Verksamhetens ansvarsområde

Avdelningen bedriver geriatrisk rehabilitering med inriktning neurologi och ortopedi samt rehabiliteringsmedicinsk heldygnsvård, dagrehabilitering och mottagning. Det genomförs även en del medicinska utredningar och behandlingar.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Arbetet med att ta fram ett värdegrundsdokument pågår fortfarande.

Avdelningen har deltagit i utveckling med:

Internt patientflöde både avseende interna samt externa patientflöden.

Organisationsutveckling med Safari.

Smärtskola för patienter, med långvarig smärta, i arbetsför ålder. Två smärtskolor har hållits under året.

Enkät till 20 patienter på dagmodulen visade att patienterna var mycket nöjda med bemötandet.

2. En motiverad och kompetent personal

Vi har startat upp arbetet med arbetsvälbefinnandet enligt resultatet från Kiva-Q enkäten. Det arbetet fortsätter 2019.

En satsning på personalens kompetenshöjning har gjorts genom ett flertal utbildningar inom olika specialområden samt hospiteringar inom ÅHS.

Efter personalens utbildning har avdelningen tagit del av respektive examensarbete och utifrån detta implementerat ett flertal kvalitetshöjande rutiner.

Medicinavdelningen

Verksamhetens ansvarsområde

På medicinavdelningen vårdas patienter inom samtliga internmedicinska specialiteter som är i behov av inläggande vård. Inom avdelningen finns en studerandemodul i samarbete med Högskolan på Åland. Till avdelningen hör även dialysverksamheten.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Mellan maj och november genomfördes en screening avseende nutritionsläget hos patienter inlagda på avdelningen.

Utvärderingen visade att användandet av metoden behöver utvecklas så att det kan göras på flera patienter.

2. En motiverad och kompetent personal

Under 2018 genomfördes en patientenkät med frågor om patientbemötande.

Enkäten gav svar att majoriteten av patienterna var nöjda och kände sig delaktiga och fick tillräcklig information. Enkäten identifierade vissa förbättringsområden att arbeta vidare med.

Medicinpolikliniken

Verksamhetens ansvarsområde

Medicinpolikliniken består av nio olika mottagningar (hjärt-, behandlings-, antikoagulans-, lung- och sömnapné-, endoskopi-, diabetes-, minnes-, onkolog (konsult)- och hematolog-, mag- och tarm-, reuma- samt hud- och neurologi-mottagning (konsult)). Verksamheten styrs av remisser och det finns både läkarmottagningar och sjukskötarmottagningar.

Fokusområden

1. En motiverad och kompetent personal

Under året gjordes en patientenkät på tre av medicinpoliklinikens nio verksamheter. Resultatet var övervägande positivt men de förbättringsförslag som framkom ska bearbetas vidare under 2019.

En sjukskötare har genomfört en utbildning inom kirurgi och

även gjort ett utvecklingsarbete i patientcentrerad vård som implementerats i verksamheten på Endoskopimottagningen.

Gränsöverskridande arbete har fortsatt att utvecklas både inom och utom medicinpolikliniken med ökad kontinuitet, tillgänglighet och patientsäkerhet som följd. En sjukskötare har även varit delaktig i sprututbytesprojektet.

2. En motiverad och kompetent personal

Under året har personalen arbetat med temat motivation där man gått igenom olika områden av arbets-situationen. Önskade åtgärder har planerats och genomförts då det varit möjligt. Ett försök med flexitid har införts och utvärderats positivt.

En ökad belastning, jämfört med 2017, syns på flera av mottagningarna och även ökat krav på medicinteknisk kunskap.

Paramedicinska mottagningen

Verksamhetens ansvarsområde

Till paramedicinska mottagningen hör verksamheterna ergoterapi, fysioterapi, talterapi, socialkuratorer, psykolog samt hjälpmedelscentral.

Paramedicinska mottagningen riktar sig mot ÅHS samtliga kliniker för att rehabilitera/habilitera patienter samt för att stödja patienter gällande sociala frågor. Verksamheten riktar sig till alla åldersgrupper och omspänner de flesta funktionsnedsättningar, från lindriga till grava besvär. Arbetet sker inom både somatisk som psykiatrisk vård på såväl primärvårds- som specialsjukvårdsnivå. Verksamheten handlar om allt från förebyggande arbete till rehabilitering av svåra sjukdomstillstånd.

Paramedicin har initierat och arbetat fram riktlinjer kring medicinsk rehabilitering och terapier, dessa riktlinjer har under senhösten godkänts av ÅHS ledningsgrupp.

En ny folder om strokerehabilitering för patienter och anhöriga har tagits fram.

Teamet på avdelning 2c har utarbetat rutiner och blanketter för tydligare målsättning med rehabilitering, man har även tagit i bruk målformuleringsmetod COPM.

Talterapiens projekt med kommunikations- och kognitions hjälpmedel och tillgänglighet har fortgått enligt plan 15 timmar per vecka.

En tillfällig talterapeutjänst beviljades p.g.a. bristen på talterapeuter inom den privata sektorn. Tjänsten beräknas bli tillsatt 2.1 2019.

Talterapien har i samarbete med ÅHS bibliotekarie införskaffat kring 100 barnböcker som stimulerar tal- och språkutvecklingen som en del av talterapiinsatser.

En ny fysioterapeutjänst har inrättats, halva tjänsten riktas mot direktfysioterapi på hälsocentralen och den andra delen mot bäckenbottenproblematik.

Processen kring remisser och rutiner på fysioterapimottagningen har setts över med hjälp av LEAN.

En tillfällig psykologtjänst har blivit ordinarie och under senhösten har verksamheten kommit igång på heltid.

Socialkuratorerna har sammanställt information om FPA:s krävande medicinsk rehabilitering.

Socialkuratorerna är involverade i processerna kring klinikfärdiga patienter och anmälan om detta till kommunerna.

Socialkuratorerna har fortsatt deltagit i arbetet att utveckla ÅHS riktlinjer kring våld i nära relationer.

Hjälpmiddelscentralen har under hösten arbetat med kravspecifikationer inför en ny upphandling av funktionshjälpmedel.

Klinikchefer

Tommy Holmström

Ove Mattsson

OpAnIVA-KLINIKEN

Verksamhet

OpAnIVA-enheten består av instrumentvård, anestesi och operationsenheten samt intensivvårdsavdelningen med uppvaksenheten och dagkirurgisk avdelning.

Kvalitativa och kvantitativa mål för år 2018

Klinikens fokuserade på fortsatt arbete för att förbättra miljön och omhändertagandet på uppvaksavdelningen. Även dagkirurgin inkluderades i detta arbete.

Produktion

Operationsavdelningen

Operationsverksamheten har ökat under 2018 och fler operationstimmar har producerats än någonsin tidigare trots att man under några sommarmånader tvingades till stängningar av operationssalar och begränsad verksamhet vissa dagar på grund av extremt hög värme och luftfuktighet. Dessutom var bemanningen på instrumentvården reducerad. Man har normalt 5 tjänster men två personer ur personalen var tjänstlediga under våren och delar av hösten för kunskapslyft. De gick en utbildning för steriltekniker som gav fördjupade kunskaper i arbetet med hanteringen av sterilt gods. Under denna tid fick istället operationsskötare från operationsavdelningen förstärka bemanningen där.

Förändringen i operationstid mellan olika opererande specialiteter illustreras i figur 3.

Dagkirurgi

Syftet med dagkirurgi är att patienterna så tidigt som möjligt skall mobiliseras och återgå till sin hemmiljö. Både anestesi och operationsmetod anpassas för att detta ska möjliggöras. Endast 13 patienter av totalt 449 patienter har kvarstannat över natten grundat i hinder för hemgång (tex smärta, eller att ingen har funnits i hemmiljön som

kan hjälpa till) 7 inplanerade dagkirurgiska patienter har strukits från programmet av olika orsaker.

År 2018 har dagkirurgin vårdat totalt 449 patienter, med en jämn könsfördelning (227 kvinnor, 221 män). Medelålder på de dagkirurgiska patienterna var 56 år. Majoriteten av patienterna var i fallande ordning ortopediska och kirurgiska. Övriga operationstyper inom dagkirurgiska verksamheten har varit öron-, näsa-, och hals, samt tand och urologi.

Dagkirurgin bemannas av intensivvårdsavdelningens befintliga personal, oftast fyra – fem dagar i veckan, totalt ca 8–9 arbetspass. Ordinarie bemanning har funnits reserverad mellan kl. 07–19 måndag till torsdag, och på fredagar mellan kl. 07–17.

Intensivvårdsavdelningen

Intensivvårdsavdelningen har under 2018 vårdat 329 patienter. Majoriteten av dessa patienter är medicinpatienter. Även andelen patienter som behöver andningsunderstöd eller avancerad intensivvård, har ökat.

Personalen har deltagit i kunskapshöjande utbildningar, som t.ex. hjärtkurs, ANIVA-dagarna, sjukskötardagarna m.fl. Flera i personalgruppen har även hospiterat inom ÅHS och på andra sjukhus. Detta har lett till en ökad förståelse för andra kliniker, och en kunskapshöjning för såväl individer som hela personalgruppen.

I figur 4 redovisas fördelningen av de två vanligaste klinikertillhörigheterna bland IVA:s patienter. Övriga patienter utgörs bland annat av ÖNH, barn och psyk.

Uppvaksavdelningen

Uppvaksavdelningen vårdar nyopererade patienter omedelbart efter avslutad operation. Vården omfattar övervakning, smärtlindring, förebyggande av illamående, vätsketillförsel och allmän omvårdnad. Målet med den postoperativa vården är att säkerställa normal återhämtning efter genomgången narkos och operation. 2018 vårdades 1457

patienter vilket naturligtvis är en minskning eftersom de dagkirurgiska patienterna eftervårdas på dagkirurgiska enheten istället. 25 patienter av 1457 uppvakspatienter varit i behov av isolering men varken uppvakningsavdelningen eller intensivvårdsavdelningen har möjlighet att isolera en patient enligt gällande direktiv eftersom isoleringsrum saknas.

På uppvakningsavdelningen utförs även polikliniska vårdåtgärder som t.ex. elkonvertering av förmaksflimmer (i samarbete med antikoagulansmottagningen och hjärtmottagningen) och ECT-behandlingar vilka görs i samarbete med psykiatriska kliniken.

Instrumentvården

Under 2018 påbörjade två medarbetare på instrumentvården en utbildning för att bli steriltekniker. En steriltekniker är specialutbildad på att rengöra, desinficera, kontrollera samt paketera medicinsk utrustning som används främst på operationsenheten men även på andra vårdavdelningar. Detta är en utbildning som varit efterfrågad och kommer att höja kompetensnivån på avdelningen. Utbildningen avslutades under höstterminen 2018.

Under 2018 har man även jobbat med att utöka samarbetet och kommunikationen med vårdavdelningar genom att göra frekventa besök, informera om hantering av sterilt gods och instrumentvård. Under tiden som de studerande på instrumentvården varit på studier eller praktik så har operationspersonal hjälpt till med arbetet på instrumentvården vilket bidragit till förbättrat samarbete och förståelse för varandras arbete men påverkade bemanningsläget på operationsavdelningen negativt.

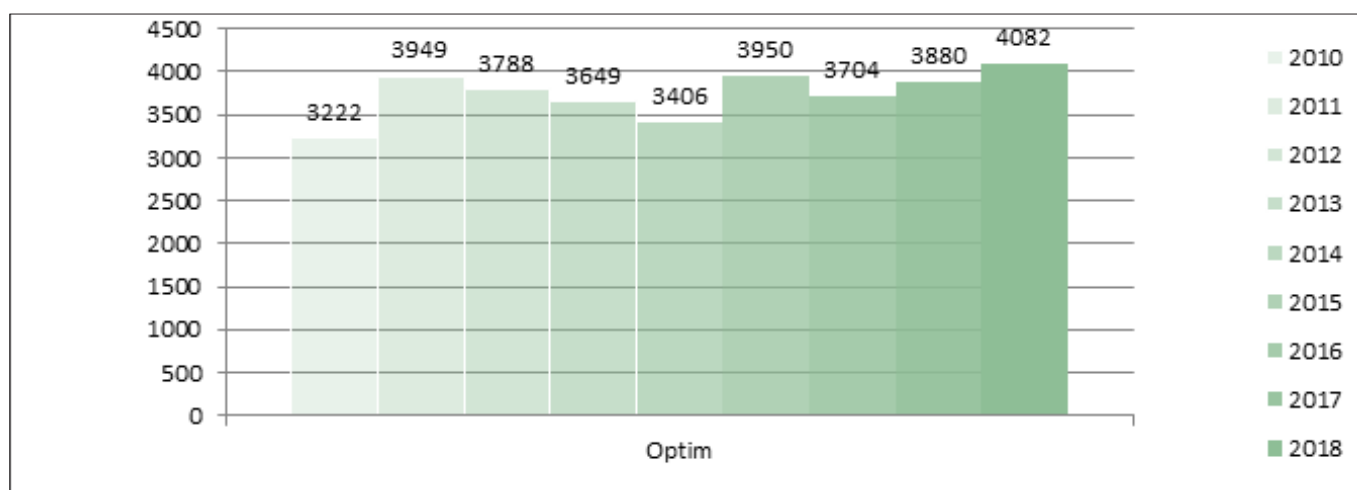
Budget

OpAnIVA-klinikens totala budget 2018 var 3 799 000 euro. Utfallet i det preliminära bokslutet 2018 blev 3 910 460 euro (102,9 procent av budget). Överdraget beror huvudsakligen på

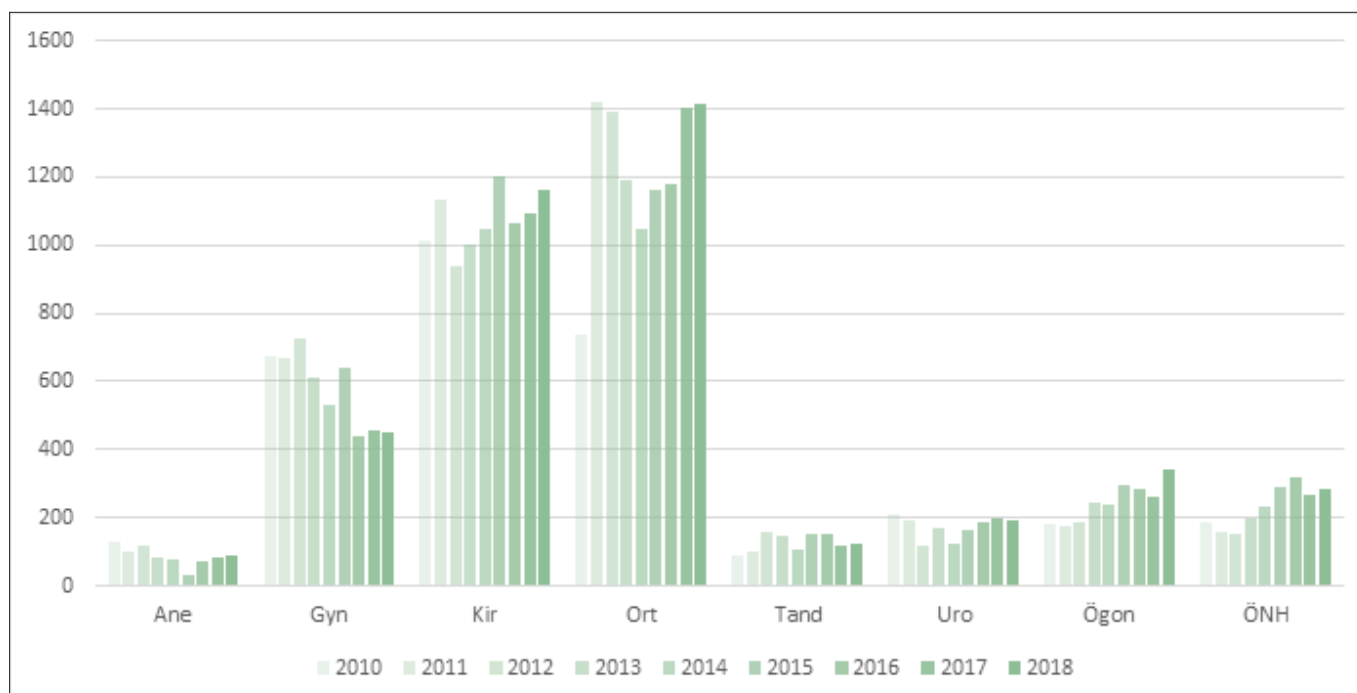
dels mindre intäkter än budgeterat, dels ökade kostnader relaterade till instrumentvårdens bemanningsläge. Kostsamma reparationer av

medicinteknisk utrustning både på operationsavdelningen och IVA har också bidragit till ökad konsumtionskostnad.

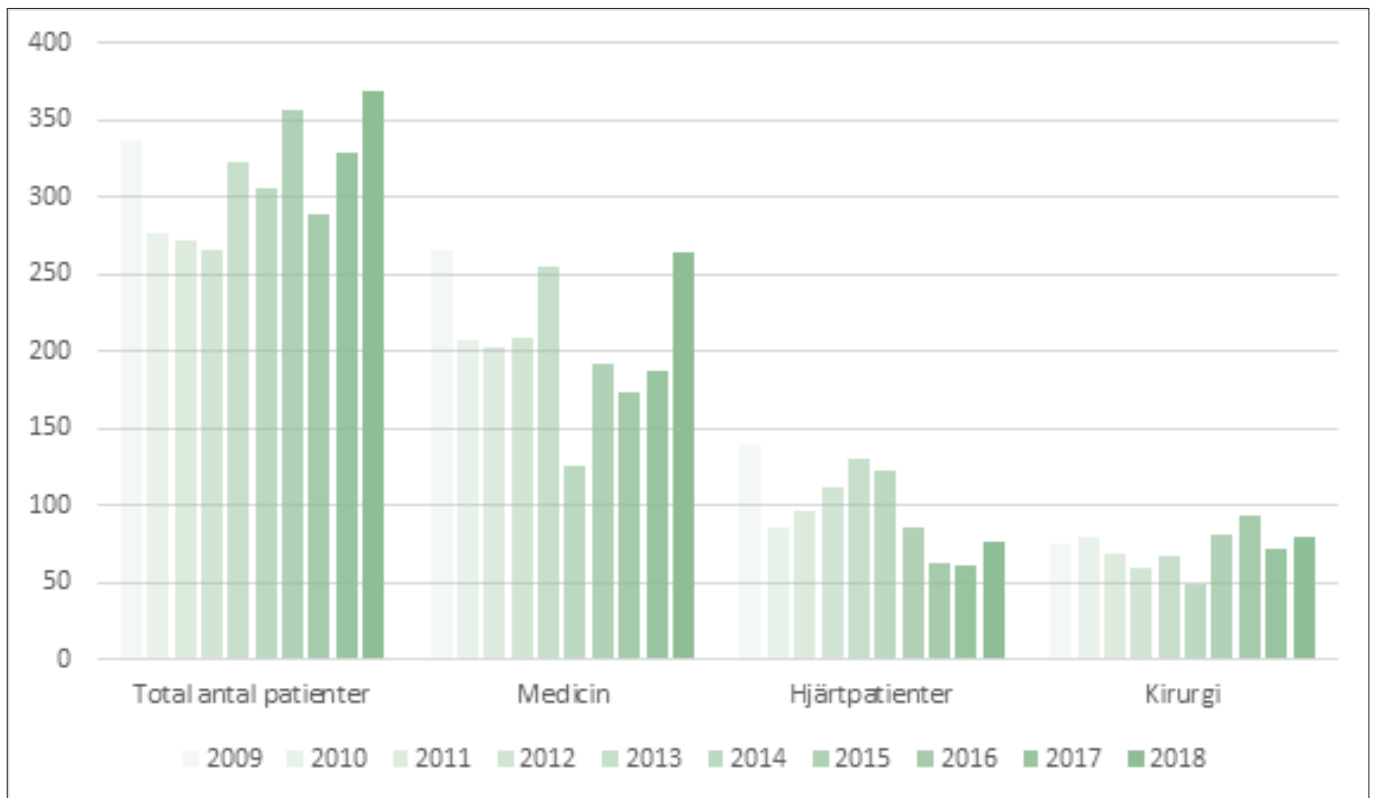
Klinikchef
Runo Härgestam

Figur 3. Totalt antal operationstimmar 2010–2018.

Figur 4. Total operationstid (timme) per klinik.

Figur 5. Antal intensivvårdspatienter gruppvis 2009–2018.

PRIMÄRVÅRDSKLINIKEN

Verksamhet

Primärvården bedriver verksamhet inom tre huvudområden:

I skärgården arbetar skärgårdshälsovårdare med arbetsuppgifter som hör till alla nedan beskrivna områden. Därtill bedriver primärvården även respiratorvård i hemmet; s.k. extraordinarie sjukvård.

Hälsocentraler

På hälsocentralerna i Mariehamn och Godby har läkare och sjukskötare mottagning. Man bedriver både planerad mottagning och jourverksamhet. Till hälsocentralerna hör även personal- och företagshälsovården, psykologmottagningen, diabetes- och livsstilmottagningen samt projektet Tobakskampen. Sjukvårdsmottagning bedrivs förutom på Hälsocentralerna även av hemsjukvården på Södra Åland.

Hemsjukvård

Hemsjukvården har verksamhet över hela Åland. Hemsjukvården samarbetar med kommunal hemtjänst inom Sammanhållen hemvård, förutom i Hammarland. ÅHS genomför även förebyggande hembesök för äldre

Preventivt arbete

Preventivt arbete bedrivs inom skol- och studerandehälsovård, barnrådgivning, mödrarådgivning samt preventivmedels- och PAPA-mottagning

I skärgården arbetar hälsovårdare med arbetsuppgifter som hör till alla dessa områden. Därtill bedriver primärvården respiratorvård i hemmet, s.k. extraordinarie sjukvård.

Verksamhetsförändringar

Övergripande förändringar

Projektet Tobakskampen löpte sitt femte och sista år. Resultaten har varit goda. Av de patienter som följts i 12 månader förblev 37 procent rökfria. Kliniken ska integrera

mottagningsarbetet i sin egen verksamhet och har sökt projektmedel för att fortsätta med det omfattande tobaksförebyggande arbetet i samhället.

Distansprovtagningen klamydia.ax överfördes från landskapsregeringen till ÅHS vid årsskiftet och integrerades i verksamheten. Tyvärr upphörde plötsligt samarbetet med det producerande företaget i november 2018 varför nya vägar måste sökas.

Primärvården har deltagit i ANDTS-utbildning i samarbete med Folkhälsan. Flera i personalen har utbildat sig i 15-metoden, som är en metod att på primärvårdsnivå hantera riskbruk av alkohol. Detta har ännu inte lett till verksamhetsförändringar.

Kostnaderna för medicinsk rehabilitering visar en stigande trend. Budgeten har överskridits något mer än ifjol. Här har ÅHS tagit fram nya riktlinjer inför 2019 som förtydligar ÅHS ansvar vid medicinsk rehabilitering och som troligen kommer att minska en del av volymen.

Under år 2016 startade primärvården en integrationsgrupp. Gruppen har deltagit i ansökan om EU-projektmedel i ett gemensamt integrationsprojekt på Åland "En säker hamn" - vilket är ett samarbete mellan landskapsregeringen, ÅHS, kommuner och tredje sektorn. Projektet startade hösten 2018.

Våren och hösten 2018 flyttade ett större antal kvotflyktingar till Åland. Hälsocentralen samarbetade med projektledarna för "En säker hamn" och kommunerna för att ordna lagstadgade hälsokontroller och provtagningar, samt uppföljningsbesök. Även rådgivningarna och skärgårdshälsovårdarna var involverade. Samarbetet har fungerat bra och fortsätter mellan primärvården, tandvården, kommunerna och "En säker hamn". Målet är att sammanställa ett flödesschema över samarbetet.

Under den andra halvan av året var avdelningsskötaren för Norra och Södra Ålands hemsjukvård och rådgivningar tjänstledig. Då

omfördelades arbetsuppgifterna så att all rådgivningsverksamhet ledes av avdelningsskötaren för Mariehamn hälsovårdsmottagning, medan avdelningsskötaren för Norra och Södra Åland koncentrerar sig på hemsjukvård och skärgården. Med detta förtydligar vi de olika blocken i primärvården, som är Hälsocentral, Preventivt arbete och Hemsjukvård.

Hälsocentralerna

Hälsocentralerna i Godby och Mariehamn slogs ihop organisatoriskt år 2017. Det finns behov av att skapa gemensamma rutiner och en gemensam kunskapsbank. Under året har hälsocentralerna haft månatliga personalmöten, både i Godby och i Mariehamn. Två studiedagar har också genomförts.

Vårdprogram inom primärvården har skapats och påbörjats inom flera områden; bl.a. diabeteskontroller, skolios, flyktingmottagning m.m. Fler vårdprogram är under arbete.

Sedan december 2017 har åläningarna haft möjlighet att byta hälsocentral; mellan Godby och Mariehamns hälsocentral. Under ett år har 35 personer bytt hälsocentral från Godby till Mariehamn och 7 personer från Mariehamn till Godby.

Under sommaren 2018 var Godby hälsocentral stängd fem veckor, 11 juni–15 juli. Övriga tider på året var Godby HC öppen 4 dagar per vecka. Psykologen på psykologmottagningen gick på moderskapsledighet våren 2018. Under hösten har vi köpt psykologtjänster på deltid. Patienter med förlossningsrädsla har istället hänvisats till s.k. Aurora-samtal hos barnmorska på BB.

På livsstilmottagningen arbetar på grund av pensionsavgång en ny sjukskötare under tillfälligt förordnande. Inga förändringar i verksamheten.

Diabetesmottagningen har utvecklat sin verksamhet. I februari och oktober 2018 ordnades grupp tillfällen för typ 2-diabetiker. I februari samlades en grupp i arbetsför ålder fyra gånger med olika tema vid varje tillfälle. I oktober ordnades

motsvarande gruppverksamhet för yngre pensionärer i åldern 65–75 år.

Direktfysioterapi. I maj 2018 startade projektet Direktfysioterapi, där en 50 procent fysioterapiesurs används på Hälsocentralen. Patienterna styrs till mottagningen direkt från jourens triagesjukskötare, eller kommer för ett rådgivningsbesök från läkare. Mottagningen har snabbt funnit sin plats i verksamheten. Den har fungerat väl, men det är för tidigt att utvärdera om verksamheten avlastat jourläkare och avlastat fysioterapimottagningen. Ett annat syfte är att ge vård i rätt tid och därmed minska lidande och sjukskrivningar.

Under 1.5–31.12.2018 sågs 226 patienter på mottagningen. Den största gruppen var patienter med ryggsmärta.

Läkarbemanningen. I början av 2018 var läkarbemanningen mycket dålig och vi använde läkare från bemanningsföretag regelbundet. Under året har vi rekryterat och anställt tre specialisläkare. Därmed är 9 av 15 tjänster besatta. En stor del av de vakanta tjänsterna bemannas av läkare under specialisering i allmänmedicin, vilket bådär gott för framtiden. Läkare under specialisering tillbringar en stor del av tiden på andra kliniker och på utbildning, varför läkarkontinuiteten lider.

Budgeten har överskridits gällande köp av läkartjänster. Vid underbemanning köper vi tjänster. Vi strävar efter att alltid ha en tillräcklig bemanning för att kunna erbjuda tillräckligt god vård. Köpta läkartjänster kostar mycket mer än läkare i tjänsteförhållande. Posten "köpta tjänster" innehåller även köp av läkartjänster och psykolog till företagshälsovården. I stället för 100 procent läkare bemannar vi där med 50 procent läkare i tjänsteförhållande och köpta tjänster 4 + 4 h/vecka.

I nedanstående budgetposter ingår all personal underställd klinikchefen; även psykologer och skolkuratorer. Lönetillägg- och ersättningar är inte inräknade. Den posten förefaller för övrigt vara underbudgeterad.

Under 2018 har underlag för upphandling av företags- och personalhälsovård tagits fram. Framtiden för enheten har därför varit osäker. Även flera anslutna företag har sagt upp sina kontrakt och nya kontrakt har inte slutits. Upphandlingen av FHV lades ut på e-avrop i december 2018.

Läkarresursen på företagshälsovården har varit otillräcklig, varför vi

från februari 2018 köper specialistläkartjänster på distans ca 4 h per vecka. Arrangemanget fungerar väl. Sedan maj 2018 köper vi även tjänster av företagspsykolog på distans, då ÅHS inte själv kan erbjuda denna tjänst.

Smittskyddslagens krav på vaccinationer för personal inom hälso- och sjukvård har orsakat mycket merarbete för personalhälsovården. I början av året kartlades personalens skydd mot mässling, vattkoppor och kikhosta, och under hösten genomfördes influensavaccinationer ute på arbetsenheterna, med därtill hörande intygsskrivning. Personalen har riktat mycket oro och frågor till personalhälsovården.

Preventivt arbete

Inom barn- och mödrarådgivningen har resurserna fortsatt varit otillräckliga.

På barnrådgivningen har det inneburit att tider för de äldre barnen inte har kunna ges, utan man har prioriterat de yngre barnens besök. Föräldrarna har fått höra av sig senare. På Södra Ålands barnrådgivning har problemet varit störst p.g.a. stor inflyttning. Även i Mariehamn finns köer. Samarbetet mellan mottagningarna har utökats, så att man även kan erbjuda besökstid till en annan mottagning som har lediga tider.

Hembesök hos förstagångsföräldrar har inte kunnat återinföras.

Under hösten 2018 har man planerat för införandet av webbokning på barnrådgivningen, vilket ska starta 1.1.2019.

På mödrarådgivningen är det tidvis svårt att boka in nödvändiga besök, och hembesök efter förlossning kan inte erbjudas. Samarbetet med BB fungerar väl, t.ex. så att personalen där utför efterundersökningar efter förlossning, och har även hoppat in vid sjukfrånvaro.

På PAPA-mottagningen har under 2018 tagits 1194 screeningprover, vilket är 77 procent av de kallade. Detta är ett mycket gott resultat. I PAPA-screeningen deltar även personal från BB.

Patienterna kan nu boka tid för PAPA-screeningen, och även till preventivmedelsmottagningen på webben.

I augusti publicerades via preventivmedelsmottagningen en omfattande handbok i Sexuellt överförbara sjukdomar, som tagits fram i den kliniköverskridande STI-gruppen.

Hemsjukvård och skärgården

Under 2018 har alla patienter som önskat vård hemma kunnat tas emot. Man strävar efter att lyckas med det, även om man det ibland behövs avancerad hemsjukvård såsom dropp, smärtpumpar och dylikt. Hemsjukvård under kvällar och nätter utgår alltid från Mariehamns hemsjukvård.

Norra och Södra Ålands hemsjukvård sammanslogs organisatoriskt under 2017, och man söker ännu gemensamma verksamhetsformer. Avsikten är även att personalen kan rotera mellan distrikten om det behövs.

Under 2018 har man börjat med nutritionskartläggning av patienter i hemsjukvården, och detta projekt fortsätter.

Kostnaderna för hemvårdsmaterial är höga och fortsätter att stiga. Detta beror i första hand på ökat ibruktande av insulinpumpar och sensorer sedan år 2016. Denna utveckling kan primärvården inte påverka. Under 2018 har ÅHS tagit i bruk Riktlinjer för utdelning av hemvårdsmaterial för att förtydliga vad patienten har rätt till, t.ex. avseende inkontinensskydd och stomiomaterial. Detta kommer ändå troligen inte att påverka kostnadsökningen mycket, eftersom diabetesmaterialen i sig är så dyra. Största delen av kostnaderna ligger under Hemsjukvården i Mariehamn, som handhar den största delen av materialutdelningen.

Under 2018 byttes några av hemsjukvårdens bilar ut, varav en ny bil är en elbil. Personalen är nöjd med den.

Hemsjukvården fick hösten 2018 smarttelefoner. Detta hjälper mycket vid bilddokumentation och informationssökning, även om patientjournalen inte är tillgänglig i telefonen än. Inköpen belastar klinikens anskaffningsbudget, som överskreds för första gången på flera år.

Inomhusluften i Godby Center har haft problem och åtgärder har pågått under hela året i samarbete med ÅHS tekniska chef för att förbättra situationen. För att minska den tid hemsjukvårdenspersonalen arbetar i utrymmena har de erbjudits laptoppar, så att dokumentation av besöken även kan ske hemma hos klienten.

Hälsofrämjande besök 75+: Under året har hälsofrämjande besök gjorts till 167 personer runtom på Åland. Detta är en ökning med 40 besök från år 2017. Per 31.12.2017 fanns det

	Budget	Använt	Använt i %
Vårdmaterial 2018	780 000	1 105 190	141,6 %
Vårdmaterial 2017	563 000	990 073	175,8 %
Vårdmaterial 2016	563 000	887 618	157,6 %

Tabell 17 Budgeterat och använt vårdmaterial 2016–2018.

	Budget	Använt	Använt i %
Tjänsteförhållande	1 683 800	866 588	51,5 %
Vikarier	121 000	440 044	363,7 %
Konsult- och vikariatjänster	57 000	235 197	412,6 %
Totalt	1 861 800	1 541 829	82,8 %

Tabell 18 Budgeterade och använda medel (euro) för tjänster vid primärvårdskliniken 2016–2018.

278 personer födda år 1942. Från årskullen som ska kallas årligen stryks personer som bor på institution eller effektiviserat serviceboende. Av de kvarvarande tackar 25–30 procent nej till besök. Hela kohorten är således inte aktuell för hembesök.

Personalresursen för hälsofrämjande hembesök är otillräcklig, och ca hälften av besöken år 2018 hör till personer som borde ha kallats år

2017 (personer födda 1941).

Verksamheten i skärgården har löpt förhållandevis bra. Det finns problem att få beredskapen att fungera då det är brist på fast boende personal, vilket lett till att Sottungas beredskap inte kunnat förverkligas, och fr.o.m. hösten inte heller på Föglö. Hälsovårdarna och sjuksköttarna har undertecknat samtycke för prehospital vård, vilket innebär att

hälsovårdare kan alarmeras ut utöver arbetstid.

Högskolan på Åland har påbörjat ett forskningsprojekt om hur skärgårdshälsovårdarna arbetar och vilka utmaningar de ställs inför.

Klinikchef

Tora Woivalin

PSYKIATRISKA KLINIKEN

Verksamhet

Psykiatriska kliniken utreder, diagnostiserar samt ger vård och behandling till patienter med psykiska sjukdomar. Psykiatriska avdelningen handhar den psykiatriska tvångsvården liksom frivillig psykiatrisk slutenvård, insättning av substitutionsbehandling, avgiftning från alkohol och narkotika. Dagavdelningens koncept är gruppverksamhet i stödande syfte.

Psykiatriska rehabiliteringsmottagningen (PRM) ger möjligheter för människor med psykiatriska funktionshinder att öka sin funktionsförmåga och få rätt stöd så att de blir framgångsrika och nöjda i sina valda roller och miljöer med ändamålsenligt professionellt stöd. PRM-LARO (läkemedelsassisterad behandling vid opiatberoende) sker i samverkan med Mariehamn stads beroendemottagning. PRM-ergo/socio erbjuder patienter på psykiatriska kliniken samt patienter på Barn- och ungdomskliniken bl.a. bedömningar, edukation, anpassningar hjälpmedel m.m. habiliterings- och rehabiliteringsarbetet.

Verksamhetsförändringar

Kliniken strävar efter att i större omfattning beakta patientsynvinkel i verksamhetsutveckling. Samarbete med brukarna fortsatt genom samarbetsrådet samt bl.a. genom att en erfarenhetsexpert inom psykiatri deltog i dagavdelningens planeringsdag.

Med anledning av ny disponering av lokaler i sommarens värmebolja minskades dagavdelningens lokaler och verksamhet fr.o.m. augusti.

Sjukskrivningar och personalbrist har under året drabbat speciellt hårdt ergo/socio -mottagningen med kösituation som följd.

Största utmaning för kliniken under året var ostabil tillgång till läkare med specialistexamen inom psykiatri. Situationen ledde till bristande kontinuitet i patientförhållandena, till fördröjning i utvecklingsarbetet och osäkerhet i

arbetsmiljö. I slutet av september granskade tillsynsmyndigheten ÅHS förutsättningar att ge vård enligt mentalvårdslagen och konstaterade ÅHS verksamhet vara lagenlig.

Hösten 2018 pågick en utredning för att ta fram grunder för Framtidens psykiatri på Åland. Till arbetet anlitate ÅHS docent Samuli Saarni och utredningen ska vara klar i början av 2019.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

- Fortsatt arbete med vårdprogram och skriftliga riktlinjer för personal.

Mätetal: Kan mätas i antal vårdprogram.

Ett vårdprogram är framtaget. Arbetet har inte framskridit vid brist på läkarresursen i kliniken. Riktlinjer för "LARO behandling på Åland" har tagits fram i samarbete med beroendemottagning.

2. En motiverad och kompetent personal

- Terapiutbildning, dialektisk beteendeterapi (DBT)

Mätetal: Uppföljning av resursbehov för avdelningsvård och vård vid behandlingshem utanför Åland efter att DBT-team har kommit i gång med sin verksamhet.

I enlighet med verksamhetsmål för 2018 har DBT (dialektisk beteendeterapi), ett verktyg för personalen att möta patienter med svårare problematik, framförallt självska-debeteenden och annan svårare sjukdomsbild, inlett; ett DBT-team är verksam liksom en patientgrupp får DBT fr.o.m. 2018. Personalresurs användes för att delta i arbetsgruppen, planering och verkställande av gruppverksamhet i DBT samt för att handleda övrig personal i DBT-tänket.

Resurs som har använts för DBT, har varit borta från andra verksamheter. Bl.a. har psykoterapi därmed inte kunnat erbjudas tillräckligt,

vilket har lett till att kliniken inte håller vårdgarantin i slutet av 2018. För tillfället behöver ÅHS fortfarande anlita behandlingshem för patienter med svårare problematik. Ställningstagande gällande psykoterapiverksamhet som ÅHS egenproducerad verksamhet kopplas ihop med åtgärder efter psykiatriutredningen under 2019.

3. En ekonomi i balans

- Samarbete över klinikgränserna för att nyttja de befintliga resurserna (personal, material) så effektivt som möjligt

Mätetal: Uppföljning av patientflöden inom kliniken.

Med hjälp av handledning i LEAN-inriktat tänkande har psykiatriska rehabiliterings-mottagningen och dagavdelningen utökat samarbete i form av gemensamma aktiviteter för patienter. Fr.o.m. slutet av 2018 hålls flera gemensamma aktiviteter i veckan samt personalen träffas regelbundet en gång i veckan. Även har rondstrukturerna på avdelningen uppdaterats. Granskning och utveckling av patientflöden fortsätter under 2019 med hjälp av psykiatriutredningens rekommendationer.

Betydande ändrade kostnader

Psykiatriska kliniken budgeterade driftskostnader överskreds 2018 med anledning av att specialistläkarbehov har täckts genom köpta läkartjänster på brist på anställda läkare. Personalkostnader lämnar därmed underskott, men total budget överskott på 120 000 €. Vidare har övergång till salivtester på LARO-mottagningen fört merkostnad.

Klinikchef

Renata Rusiecka (1.1–30.9.2018)
Sirpa Mankinen (fr.o.m. 1.10.2018)

RADIOLOGISKA KLINIKEN

Verksamhet

Att erbjuda radiologiska undersökningar, utredningar och behandlingar både akut och elektivt.

Den normala verksamheten förlöpte normalt. Målsättningen att erbjuda undersökningar med god tillgänglighet har uppfyllts. Väntetiderna har i stort sett varit oförändrade jämfört med tidigare

Under det första halvåret fanns ett stort fokus på bygget för magnetresonanstomografin. Under andra halvåret invigdes magnetresonanstomografin och verksamheten påbörjades omedelbart efter att apparaten var färdigt installerad. Tack vare utomordentliga insatser av personalen uppstod inga inkörningsproblem överhuvudtaget.

Röntgensköterskorna ägnade en hel del tid och energi till att genomföra LOVe-tentamen för säker läkemedelshantering.

Radiologiska kliniken arrangerade tillsammans med Laboratoriet ÅHS julfest och en hel del arbete krävdes för att få till en "Strålning julfest på blodigt allvar".

Verksamhetsförändringar

Magnetresonanstomografi i egen regi.

Fokusområden

Magnetresonanstomografi-verksamheten

Nulägesanalys:

Verksamheten bedrivs av en extern aktör

Mål och aktiviteter:

Förbättringar på flera delområden genomförs

1. Mål: Den egna personalen ska successivt utbildas till att använda den nya apparaturen.
Aktivitet: Genomförs fortgående

2. Mål: Öka tillgängligheten:

Aktivitet: nya patientgrupper kan undersökas.

Undersökning av bröst och prostata vid misstänkt cancer.

Undersökning vid akut stroke utförs i utvalda fall.

Betydligt bättre tillgänglighet i akuta och halvakuta situationer.

3. Mål: Förbättra bildkvaliteten:

Aktivitet: Fortgående utveckling av bildkvaliteten görs, test av nya sekvenser.

4. Mål: Uppnå minst lika bra diagnostisk kvalitet som tidigare

Aktivitet: Utbildning

5. Mål: Successivt minskat behov av externa utlåenden

Mätetal:

- Väntetider: Akuta undersökningar kan göras samma dag. Väntetiden för icke-brådskande undersökningar har minskat från 3–4 månader till 1 månad
- Bildkvalitet: Genom intern auditering har en klart förbättrad bildkvalitet konstaterats, vilket är till fördel i diagnostiken
- Diagnostisk kvalitet: extern auditering har inte gjorts, genomförs 2019
- Andel externa utlåenden: Andelen har minskat från 90 procent (2017) till 20 procent 2018

Förverkligade åtgärde

Byggåtgärder

- Utrymmen för magnetresonanstomografin

Anskaffningar

- En liten och smidig ultraljudsapparat för att underlätta insättning av perifer venkanyl på svårstuckna patienter har införskaffats.

Magnetresonanstomograf

- Betydande ändrade kostnader
- Minskade kostnader för MR bussen under första halvåret, eftersom undersökningarna gjordes av klinikens egen personal.

- Minskade kostnader för MR andra halvåret eftersom undersökningarna gjordes med egen apparatur.
- Kostnadsminskningen bokförs på de remitterande klinikernas konon.
- Ökade kostnader för radiologiska klinikens del av samma orsaker som ovan.
- Ökade intäkter för MR-undersökningar kompenserar delvis för de ökade utgifterna

Klinikchef

Kristian Eriksson

Sommaren 2018 fick ÅHS egen magnetresonanstomograf.

Bild 1: Väggar i nybygget börjar monteras

Bild 2: Den 3,5 ton tunga magneten lyfts till rampen utanför bygget

Bild 3: Magnetens rullar är klar att rullas in

Bild 4-5: Färdigt

Foto: Karin Åkerblom och Dolores Häggblom

Bild 1

Bild 2

Bild 3

Bild 4

Bild 5

SJUKHUSAPOTEKET

Verksamhet

Sjukhusapoteket ansvarar för anskaffning, upplagring, förvaring, tillverkning, färdigställande, expediering och distribution av läkemedel. Tillverkningen av läkemedel och cytostatika kräver särskilda lokaler med omsorgsfullt kontrollerade miljöer. Sjukhusapoteket ansvarar även för övervakning och uppföljning av läkemedelsanvändningen samt övervakar att läkemedelslagstiftningen iakttas.

Externa kunder – kommunala institutioner

Sjukhusapoteket levererar enligt avtal läkemedel till de kommunala institutionerna Trobergshemmet och Oasen. Under året levererades till Trobergshemmet och Oasen totalt 11 861 förpackningar (2017: 12 433 förpackningar) fördelat på 5 361 leveransrader/expeditioner (2017: 5 207 leveransrader)

Interna kunder

Under året utfördes:

Läkemedelsberedningar (ex tempore), icke sterila

- Olika läkemedelslösningar, utspädningar samt övriga lösningar 60 satser
- Antal dospulversatser (antal dospulver) 7 satser (70 st dospulver)
- Läkemedel som omförpackats 21 satser

- Läkemedel som ometiketterats 1 sats

Patientdoser, iordningställda i bruksfärdigt skick

- cytostatikadoser 1 011

Läkemedelsframställning totalt 1 100 doser

Av 1 011 beredda cytostatikapatientdoser var 201 doser monoklonala antikroppar.

Sammantaget för externa och interna kunder hopräknade expedierades ca 4 procent flera leveransrader/expeditioner i vilka ingick ca 4,4 procent flera förpackningar jämfört med 2017.

Omsättningen d.v.s. kostnaderna för läkemedelsleveranserna till enheterna inom ÅHS (externa kunder ej medräknade) var under året 2,44 milj. euro vilket är på ungefär samma nivå jämfört med 2017.

Kostnaderna för returnerade och kasserade läkemedel från enheterna utgjorde totalt ca 3,4 procent (ca 84 000 euro) av sjukhusapotekets omsättning, vilket är på samma nivå som föregående år. Föråldrade läkemedel i sjukhusapotekets lager utgjorde ca 7,7 procent (39 000 euro) av lagervärdet. Kostnaden för föråldrade läkemedel i sjukhusapotekets lager är på en högre nivå jämfört med tidigare år (2017: 24 500 euro), ökningen beror på att ett antal dyra antidoter blev föråldrade i lagret

under året. Sjukhusapotekets lagervärde var i genomsnitt 504 500 euro av vilket den lagstadgade obligatoriska upplagringens andel var ca 163 000 euro (32,3 procent) vilket är på nästan samma nivå som de två föregående åren.

Fokusområde

En motiverad och kompetent personal

Fokusområdet under året var "En motiverad och kompetent personal". Planen var att öka kompetens och teamkänsla inom arbetsgruppen genom att göra gemensamt studiebesök samt ha en planeringseftermiddag och fortbilda personalen. Studiebesöket förverkligades inte men som fortsättning på arbetet att utveckla arbetsvälbefinnandet i enlighet med KivaQ anordnades en planeringseftermiddag i form av en workshop med fortsatt uppföljning under arbetsplatsmöten under hösten. LOVE-utbildning för Sjukhusapotekets personal planerades och under hösten gjordes LOVE-tentamen av en del av personalen. Kompetensen inom GMP är ett centralt område inom Sjukhusapotekets verksamhet och det är viktigt att personalens kunskaper uppdateras. En del av personalen genomförde under hösten en kurs i GMP för att uppdatera sina renrumspass.

Läkemedelsberedningar 2018 (ex tempore), icke sterila	Satser 2017	Satser 2018
Olika läkemedelslösningar, utspädningar samt övriga lösningar	60	60
Dospulversatser (antal dospulver)	9 (92 dospulver)	7 (70 dospulver)
Läkemedel som omförpackats + ometiketterats	7	21 + 1
Cytostatikadoser (patientdoser, iordningställda i bruksfärdigt skick)	1129	1011
Läkemedelsframställning totalt	1205	1100

Tabell 19 Läkemedelsframställning på Sjukhusapoteket 2017–2018.

Intern inspektion av Sjukhusapotekets verksamhet fortsatta detta år med fokus på Sjukhusapotekets inspektionsverksamhet (lagstadgade inspektioner av enheter). Bristerna som ses under de interna inspektionerna planeras att följas upp och åtgärdas fortlöpande.

Planen att börja beredning av t.ex. smärtekassetter i laboratorietrymmen påbörjades inte då det saknades personalresurser.

Sjukhusapotekare
Ylva Lindström

Interna kunder - 57 utdelningspunkter inom ÅHS	2017	2018	Förändring antal	Förändring %
Antal leveransrader/expeditioner	33 474	34 933	+1 459	+4,4
Antal förpackningar	68 036	72 354	+4 318	+6,3

Tabell 20 Sjukhusapotekets utdelning till interna kunder 2017-2018.

ATC-grupp	2017	2018	Förändring €	Förändring %
A Matsmältningsorgan och ämnesomsättning	71 150	77 790	+6 640	+9
B Blod och blodbildande organ	163	151 635	151 635	-7
C Hjärta och kretslopp	84 528	65 674	-18 854	-22
D Hud	36 098	33 670	- 2 428	-7
G Urin- och könsorgan samt köns-hormoner	56 276	66 438	+10 162	+18
H Hormoner för systemiskt bruk, exkl. könshormoner	23 586	31 897	+8 311	+35
J Systemiskt verkande medel mot infektioner	501 940	448 699	-53 241	-11
L Tumörer och rubbningar i immunsystemet	1 122 603	1 055 836	-66 767	-6
M Stöd- och rörelseapparaten	52 879	56 052	+3 173	+6
N Nervsystemet	168 511	195 452	+26 941	+16
P Antiparasitära, insektsdödande och repellerande medel	2 797	1 621	-1 176	-42
R Andningsorganen	49 852	87 721	+37 869	+76
S Ögon och öron	91 695	120 058	+28 363	+31
V VARIA	117 051	125 749	+8 698	+7
Totalt euro	2 542 895	2 518 287	-24 608	-0,97

Tabell 21 Läkemedelskostnader (euro) 2017-2018 specificerade enligt ATC-grupp (inklusive externa kunder).

TANDVÅRDSKLINIKEN

Verksamhet

- att främja och följa tandhälsan hos befolkningen
- tandhälsoregelering och tandhälsoundersökningar
- att undersöka, förebygga och behandla munsjukdomare
- att i ett tidigt skede identifiera patientens behov av särskilt stöd samt att vårda och vid behov hänvisa patienten till ytterligare undersökningar/vård

Verksamhetens ansvarsområde

Mera om detta i tandvårdsprogrammet utarbetat 2018 <https://www.regeringen.ax/nyheter/tandvardsprogram-atgarder-forbatt-rad-mun-tandhalsa-pa-aland>

Verksamhetsförändringar

Tele Q togs i bruk i maj 2018.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Påbörjad tandvård vid Oasen

Nulägesanalys: Fungerar bra

Aktivitet: Tandhygienist kartlägger tandstatus hos dom äldre, Tandläkarbesök skall påbörjas

Mätetal: DMF för bättre vårdkvalitet 75år och äldre

2. En motiverad och kompetent personal

Fokusera till den digitala förändringen vid tandvård

Nulägesanalys: Både CBCT röntgen och Cad/cam porslins apparat ska upphandlas

Mål: Att kunna motivera och kunna utnyttja dessa nya digitala apparater

Aktivitet: Studieresa i februari 2018 till Åbo centralsjukhus munpoliklinik.

3. En ekonomi i balans

Nulägesanalys:

Tandvården inte överskridit sin budget

Aktivitet: ÅHS tandvård med i Högkostnadstaket 2019

Mätetal: inkomstförändring 2018–2019 för tandvården

Klinikchef

Riikka Lindholm

ÖGONKLINIKEN

Verksamhet

Ögonkliniken arbetar utifrån ett teamarbete där all personal tillsammans verkar för att ögonpatienter ska omhändertas och behandlas på bästa sätt. Den medicinska grunden är att vi behandlar och diagnostiserar synhotande sjukdomar. Det betyder att exempelvis mer utseendemässiga och godartade hudförändringar, som inte påverkar synen, runt ögonen inte behandlas. Till verksamheten hör också synhabiliteringen som utprovar hjälpmedel för synskadade.

Eftersom flera av ögats sjukdomar tilltar med åldern har vi sett en ökad efterfrågan på ögonkliniken tjänster i och med att antalet äldre ökar i befolkningen. Synhabiliteringen har fått nya utmaningar i och med den tekniska utvecklingen och ökad efterfrågan på ledarhundar.

Fokusområde

En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Aktivitet

1. Genomföra en patientenkät avseende bemötandet på mottagningen.
2. Dokumentera vårdprocesser inom mottagningen.
3. Utveckla arbetet med operationskvalitetsregister avseende förekomst av endoftalmit (allvarlig inre ögoninfektion) efter kataraktoperation

Mål

1. Att bibehålla samma Q-score i patientenkäten som vid mätning under 2017.
2. Tydliggöra mottagningens processer i syfte att säkerställa vårdkvaliteten.
3. Att ligga på samma eller lägre risknivå som övriga Norden avseende endoftalmiter efter kataraktoperationer.

I början av året lämnade ordinarie avdelningsskötare sin tjänst på kliniken. Under första halvan av

2018 hade vi ett reducerat antal sjukskötare. Patientverksamheten prioriterades framom utvecklingsarbete i syfte att upprätthålla mottagning och operation. Aktiviteterna gällande patientenkät och vårdprocesser som var planerade enligt verksamhetsplanen för 2018 sköts på framtiden. De uppsatta målen 1 och 2 uppfylldes inte. Under hösten tillträdde en vikarierande avdelningsskötare.

Operationskvalitetsregister för kataraktoperationer visade att vi har likvärdiga resultat jämfört med Finland och Sverige. Vårt material är numerärt litet vilket gör de sällsynta komplikationerna svåra att jämföra. Köerna ökade till en allt för hög nivå trots att utvecklingsarbetet sköts på framtiden och resurserna koncentreras till patientverksamheten. Som exempel kan nämnas att mottagningsskön låg i september på 21 veckor och operationskön på 19 veckor.

En akutinsats gjordes för att öka produktionstakten utan hyrläkare

eller kvällsmottagning som hjälp och inom budgetramen. Det innebar exempelvis för läkarna att utbildning ströks och mottagningstider lades till. Under hösten har vi kunnat se en minskning i kötiderna till 13 veckor för mottagning och 14 veckor för operation.

Situationen bedöms inte vara hållbar på längre sikt och behovet av mera resurser har blivit tydligt både på sjukskötar- och läkarsidan. Trots årets höga arbetstempo har kliniken lyckats behålla en god sammanhållning, arbetsglädje och låg sjukfrånvaro.

Den sedan tidigare planerade investeringen av ny OCT gjordes under året. Den medför att vi kan ställa säkrare diagnoser av ögonbottensjukdomar. Den nya OCT utrustningen var en lyckad satsning för patienterna

Klinikchef

Börje Lignell

Den sedan tidigare planerade investeringen av ny OCT gjordes under året. Den medför att vi kan ställa säkrare diagnoser av ögonbottensjukdomar. Den nya OCT utrustningen var en lyckad satsning för patienterna.

ÖRON-NÄSA-HALSKLINIKEN

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Nulägesanalys: Det finns ingen patientbemötande analysprogram. Hög vårdkvalitet behöver först all tekniska instrumentation vara anskaffat. ÖNH är skärkilt teknisk specialitet - ännu efter sju år i tjänsten jag har inte kunnat färdiggöra polikliniken. Frågan är pengar och vem får pengar att utveckla.

2. En motiverad och kompetent personal

Nulägesanalys:

Avdelningssjukskötaren (erfaren) valde annat arbete i akuten och efter det har vi i stället tre sjukskötare och ett fjärde vikariat kommer snart (alla utan ÖNH erfarenhet). Det tar antagligen ett till två år innan vi har balans med erfarenhet. Lyckligtvis har vi en ny ung ÖNH-läkare som börjar i slutet av mars.

3. En ekonomi i balans

Mottagningens ekonomi har varit i balans. Men t.ex. ny ÖNH-läkare var inte budgeterat, trots att tjänsten har varit ledig två år. Ännu brister i anskaffningar: Önskemål är gjort och muntligt svar har varit, att vi inte får vad vi har önskat - skriftligt svar finns inte.

Förverkligade åtgärder

Byggåtgärder: ÖNH har flera gånger talat om brister med utrymme med ledningen - tillsvidare ingen åtgärd eller planering har varit möjligt. ÖNH har givit olika planer till ledningen.

IT: IT program funkar någon dag ok. Brister hur att skriva ut patientanvisning har problem nästan varje dag. Abilita-program har problem att hålla öppet en bilaga; om det är öppet, man kan inte göra annat med program.

Anskaffningar: Ledningen har fått alla årets anskaffningsönskemål.

Betydande ändrade kostnader

Klinik-/enhetschef: ÖNH-läkarens lön och konsulternas behov minskar rejält -. Antagligen kan man betala läkares lön med konsultpengar.

Sjukskötarvikariearbetet kostar mera, men behov växer med ny läkare.

Klinikchef

Tapio Karhuketo

EKONOMIENHETEN

Verksamhet

Ekonomienheten består av ekonomiavdelningen, verksamhetsstyrningen och information/växeln.

Ekonomiavdelningen

Ekonomiavdelningen ansvarar för redovisning, bokslutsunderlag, kontroll av betalningsunderlag som betalningsförbindelser och beslut, ersättningsansökningar till FPA och försäkringsbolag, statistikföring av vård utanför Åland per patient, fakturor, högkostnadsskydd, kassa, posthantering, gränsöverskridande vård och patienttransporter samt systemförvaltning.

Verksamhetsstyrningen

Verksamhetsstyrningen ansvarar för budgetering, budgetuppföljning, kostnadsberäkningar samt verksamhetsstatistik och specialrapporter, uppföljning av nyckeltal, systemansvar för ett antal system samt användarstöd för statistikföring.

Information/växeln

Information/växeln sköter om växeluppgifter, information, passerkort för personalen, förändringar gällande telefoni, konferensbokningar samt hantering av aktivkort för e-recept.

Ekonomienheten ger ekonomistöd till verksamhetsföreträdare och användarstöd gällande patientavgifter.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Förbättrad patientservice genom ökad tillgänglighet på ekonomiavdelningen

Nulägesanalys: Kassen på ekonomiavdelningen är öppen kl. 9-12 och ekonomihandläggarna nås per telefon mellan kl. 9-14

Mål: Tydliggöra när ekonomihandläggarna kan nås och öka tillgängligheten

Aktiviteter: Ta fram anvisningar för när ekonomiavdelningen kan nås. Följa upp upplevelsen av tillgänglighet tillsammans med information/växeln.

Mätetal: Vilka tider per dag ekonomi-handläggarna faktiskt är tillgängliga

Bedömning om målet uppfyllts: Delvis

2. En motiverad och kompetent personal

Öka kunskapsnivån och öka tillgängligheten för befintlig information

Nulägesanalys: Förändringstakten är förhållandevis hög och det innebär att kunskap riskerar att bli föråldrad och att kunskap blir personberoende.

Mål: Öka den gemensamma kunskapsmassan

Aktiviteter: Ordna Excelkurs anpassad för olika behov. Strukturera befintlig information och förbättra dokumentationen. Använda det nya intranätet för internt bruk inom enheten. Teambildande åtgärder såsom studiebesök internt och externt.

Mätetal: Antal personer som genomgått Excelkurs: inga
Antal anvisningar för specialhantering av mervärdesskatt: några
Ekonomienheten har internt material på intranätet: ja
Antal teambildande åtgärder: några

Bedömning om målet uppfyllts: Ja, delvis, men detta är ett fortlöpande utvecklingsarbete.

3. En ekonomi i balans

Införande av budgetprocesslösning i organisationen

Nulägesanalys: Det nya budgetprocesssystemet används hittills endast av ett fåtal personer för att skapa erfarenhet inför ett bredare

införande inom ÅHS

Mål: Verksamhetsplanering och budgetering sker i budgetprocesslösningen i högre grad än tidigare inför budget 2019.

Aktiviteter: Uppföljning sker i budgetprocesslösningen. Fortbildningstillfällen ordnas för verksamhetschefer och annan berörd personal.

Mätetal: Genomfört (helt/delvis/inte alls).

Bedömning om målet uppfyllts: Delvis

Orsaker:

1. Kraftigt försenat löneadministrativt system, Unit4 vilket gör att personalbudgeteringen inte kan skötas med budgetprocesssystemet Hypergene
2. Projektet; budgetprocesssystem Hypergene fortfarande oavslutat, vissa funktioner fungerar inte ännu.
3. Intern personalbrist
4. På en ÅHS total nivå används dock budgetprocesssystemet Hypergene

Budgetöverskott intäkter
ca 43 000 euro

Orsak: Kursvinster

Budgetöverskott kostnader
ca 53 000

Orsak: Controller tjänstledig för handhavande av annan tjänst samt ansvarig receptionist föråldradelig.

Ekonomichef
Joachim Eriksson

IT-ENHETEN

Verksamhet

Enheten ansvarar för den sammanlagda tjänsteleveransen av IT inom ÅHS, innefattande även IT-säkerhet och informationssäkerhet. I uppdraget ingår även att driva den strategiska IT-utvecklingen och genom Åda Ab samordna gemensamma IT-satsningar för offentliga Åland.

I och med att IT-enheten har ansvaret för tjänsteleveransen ingår även uppdraget med systemansvar för flertalet system, inklusive det patientadministrativa systemet Abilita hälsovård, allmänt kallat Medix. IT-enheten förväntas producera en tjänstekatalog till verksamheten bestående av de tjänster som enheten levererar. Tjänstekatalogen skall vara baserad på tjänsteportföljen som beslutas av IT-styrgruppen tillsammans med verksamheten.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Nytt vårdinformationssystem (VIS)

Nulägesanalys: Abilita hälsovård (Medix) som används idag uppfyller inte lagkraven i dataskyddsförordningen, eller att vara helt klassat som ett medicintekniskt system och erbjuder heller inte de stöd moderna VIS kan erbjuda verksamheten.

Mål: Genomföra upphandling och teckna avtal med leverantör av ett nytt VIS

Aktiviteter: Genomför upphandling och teckna avtal. Påbörja införandeprojekt.

Mätetal:

- Upphandling genomförd (ja/nej)
- Införandeprojekt påbörjat (ja/nej)

Bedömning om målet uppfyllts: Nej
Orsaker: Projektet med upphandling är påbörjat men har tagit längre tid än beräknat att påbörja.

2. En motiverad och kompetent personal

Genomför kompetensutveckling inom IT-enheten

Nulägesanalys: Utbyte och uppgradering av ÅHS IT-miljö pågår där personalutbildning är en viktig del i den nya tekniken som introduceras. Kärnverksamhetens beroende av IT ökar hela tiden, varför det är av största vikt att kompetens upprätthålls kring driftslösningar med mycket hög säkerhet och tillgänglighet.

Mål: Utse nyckelpersoner inom samtliga teknikområden och tillse att dessa får utbildning för att kunna genomföra arbetet på ett tillfredställande sätt.

Aktiviteter: Identifiera uppdelning av teknikområden. Identifiera nyckelpersoner. Sätt upp utbildningsplan för personalen. Genomför utbildningar.

Mätetal:

- Uppdelning av teknikområden identifierade (ja/nej)
- Nyckelpersoner identifierade (ja/nej)
- Utbildningsplaner uppsatta för personalen (mål 100%)
- Utbildningar genomförda enligt utbildningsplaner (mål 100 procent)

Bedömning om målet uppfyllts: Delvis. Alla utbildningsplaner har inte varit möjliga att genomföra till 100 procent

3. En ekonomi i balans

Etablera IT som ett dagligt stöd i vården och frigör tid till annat

Nulägesanalys: ÅHS har idag en mycket begränsad satsning på IT i förhållande till regioner och vårdgivare i Sverige och Finland. I Sverige ligger den genomsnittliga satsningen på ca 2,9 – 3,5 procent av

omsättningen, och i Finland ligger den på vissa ställen runt 5 procent. Inom ÅHS satsas ca 1,5 procent-1,7 procent av omsättningen på IT, vilket inte möjliggör satsningar på IT-utveckling för att frigöra tid och resurser inom vården samt höja servicenivån mot patienten till det som förväntas idag. Inom ÅHS anses ca 4,5 procent av omsättningen vara en lämplig nivå på grund av organisationens storlek och den servicenivå man förväntas tillhandahålla. Långsiktigt anses detta krävas för att kunna åstadkomma en för ÅHS som helhet bättre balanserad ekonomi.

Mål: Etablera en diskussion och en ökad satsning på IT och eHälsa inom ÅHS som möjliggörare för framtidens vård

Aktiviteter: Etablera en digitaliseringsgrupp med verksamhetsföreträdare representerade för att bättre fånga upp verksamhetsidéer och förslag till IT-utvecklingsaktiviteter. Utöka antalet e-tjänster mot patienter och självservice.

Mätetal:

- Digitaliseringsgrupp etablerad (ja/nej)
- Beslutad IT-budget 2018 och 2019 (% av omsättning)
- Verksamhetsnytta/effektivitet (mäts av verksamheten)
- Antal e-tjänster till patienter (mål > 5 e-tjänster)

Bedömning om målet uppfyllts: Nej
Budgetunderskott intäkter: ca 12 000 euro
Budgetöverskott kostnader: ca 8 000 euro

It-utvecklingschef

Anders Svensson

PERSONALENHETEN

Verksamhet

Personalenheten består av personalavdelningen, löneavdelningen och bostadsservice.

Personalavdelningen

Personalavdelningen företräder arbetsgivaren i frågor som rör personalens anställningsförhållanden och tjänstekollektivavtal. Personalavdelningen ansvarar för det övergripande arbetsmiljöarbetet. Säkerhetschefen som tillika är ÅHS arbetarskyddschef är ingår i avdelningen.

Löneavdelningen

Löneavdelningen ansvarar för löneadministrationen.

Bostadsservice

Bostadsservice ansvarar för att ÅHS vid behov kan erbjuda bostad vid nyanställning och vikarierekrutering.

Fokusområden

1. En motiverad och kompetent personal

Öka arbetsvälbefinnandet. KivaQ-enkätens resultat presenterades vid två allmänna tillfällen och klinik-/enhetsvis vis till ledning och personalen. Alla enheter inom ÅHS har fått uppgift att arbeta med konkreta och praktiska åtgärder som utvecklar arbetsvälbefinnandet inom sin egen arbetsgrupp. Åtta avdelningar har deltagit i workshoppar för utvecklandet av arbetsvälbefinnandet. Utvecklingsworkshopparna leds av utomstående facilitatorer från KivaQ.

Underlag för att påbörja systematiska arbetsplatsutredningar inom säkerhet och arbetarskydd har tagits fram. Arbetet fortsätter under 2019.

2. En ekonomi i balans

Implementering av det nya löne- och personaladministrativa systemet UNIT4
Implementeringsarbetet pågick intensivt under det första halvåret fram till dess att tidtabellen för att ta i bruk det nya löne- och personaladministrativa systemet vid ÅHS ännu en gång sköts på framtiden. Projektet som är gemensamt med landskapsregeringen har sedan dess prioriterat landskapsregeringens ibruktagande av systemet.

Personalombildningar/ personalförändringar

Tjänsteuppgifter i två tidigare tjänster som personalsekreterare respektive byråsekreterare har sammanslagits i en ny tjänst som personalhandläggare. En tjänst som bostadsförvaltare är vakant sedan oktober.

Övrigt

I juni 2018 ingick landskapsregeringen och tjänstemannaorganisationerna ett tjänstekollektivavtal genom vilket de reserverade pottorna för löneförhöjningar på basen av genomförd arbetsvärdering verkställdes. För lönavdelningens del innebar detta ett omfattande arbete med att manuellt räkna ut retroaktiva löneförhöjningar från och med februari 2016.

Betydande ändrade kostnader

Nettokostnaden upphyrning av personalbostäder har minskat med cirka 60 000 euro. Hyresintäkterna ökade med 40 000 euro vilket till stor del förklaras av den översyn av hyror som gjordes inför 2018. T.ex. har de perioder som anställda kan bo hyresfritt eller med reducerad hyra förkortats. Den preliminära bedömningen är att beläggningen i personalbostäderna har varit högre. Kostnaderna för upphyrda lägenheter har minskat med cirka 20 000 euro.

Personalchef

Terese Åsgård

SEKRETERARENHETEN

Verksamhet

Sekreterarenheten består av läkarsekreterare, avdelningssekreterare, arkivbiträden och kanslisterna, biträdande sekreterarchef och sekreterarchef. Verksamhetens syfte är att tillhandahålla sekreterarservice för att bidra till ett effektivt patientflöde.

Arbetsuppgifterna är patientrelaterade och sekreterarna arbetar i huvudsak inom två områden, medicinsk dokumentation och övriga vårdadministrativa arbetsuppgifter kring patienten. Arbetsuppgifterna utförs för att läkare och annan personal ska kunna ägna sig åt den direkta patientvården. Sekreterarenhetens personal är integrerad i övrig verksamhet inom ÅHS och resurserna fördelas utgående från verksamheternas behov. Personalen samarbetar inom enheten för att tillgodose behovet av sekreterarservice inom samtliga verksamhetsområden inom ÅHS.

Fokusområden

- **En motiverad och kompetent personal**
- **Samarbete och breddad kompetens**

Nulägesanalys

Sekreterarenhetens arbetsuppgifter är specialiserade utgående från verksamheternas behov. Arbetsprocesserna är delvis personbundna. För att nå en mer flexibel organisation där fler tillfälligt kan täcka upp vid frånvaro och arbetstoppar har kompetensen breddats. Sekreterarenhetens personal har även aktivt arbetat med att säkerställa arbetsprocesserna i arbetsmanualer. Sekreterarenhetens arbetsfält innefattar samtliga verksamhetsområden inom ÅHS vilket medför att många innehar specialkompetens inom sitt arbetsområde. Det är således värdefullt att varje arbetsställe har tillgång till uppdaterad arbetsmanual för att kunna säkerställa att rätt sekreterarservice tillhandahålls.

Mål

Målet att aktivt arbeta med att säkerställa att det förutom den dagliga sekreterarservicen även finns kompetens inom sekreterarenheten för att täcka upp frånvaro och arbetstoppar till alla verksamheter samt att varje arbetsställe har en uppdaterad arbetsmanual för sekreterarservice har förverkligats.

Aktivitet

Det har under året pågått ett aktivt arbete med intern skolning för att bredda kompetensen inom sekreterarenheten så att alla verksamhetspunkter har flera inom sekreterarenheten som kan arbetsprocesserna. Det har även påbörjats ett arbete för att uppdatera samtliga arbetsställens arbetsmanualer för sekreterarservice. Arbetet fortgår kontinuerligt.

Mätetal

Uppföljning av antalet verksamhetsenheter som har tillgång till interna vikarier inom sekreterarenheten. Antalet arbetsplaceringar inom sekreterarenheten är 25 och samtliga har tillgång till en eller flera andra sekreterare än de som är fast placerade där som kan täcka upp vid frånvaro, såväl planerad som oplanerad.

Personalombildningar

En tjänst som avdelningssekreterare ombildades till arkivbiträde.

Sekreterarchef

Britt Danielsson

STÄDENHETEN

Verksamhet

Städenheten ansvarar för städningen av alla ÅHS enheter.

Fokusområden

Fokusområde för året 2018 var hålla hög städskvalitet samt en motiverad kompetent personal

Städskvalitet

- Kvalitetssäkring av rutinerna samt metoderna ökar arbets-trivseln samt ger ett mätbart instrument inom städ
- ATP-mätningar enligt planerna 2 gånger under 2018
- Varje enhet fortsätter arbetet att enhetliga arbetsrutinerna (egenkontrollsystem samt enhetens städ-rutinerna-infohäften)
- Interna regelbundna utbildningar (ergonomi, säkerhet, hygien samt städ) hålls enligt planerna
- Upphandling av städmaterialet blev klar under hösten 2018. Nu har vi tillgång till ändamålsenlig städdredskap inom sjukhusstäd.
- Städdimensioneringen blev färdig under hösten 2018 (huvudsjukhuset, geriatri, psykiatri) och resultatet implementerades till verksamheten för att få en rätt och flexibel resursfördelning. Arbetet pågår 2019 (resten av enheterna samt utvärdering)
- Aktiv dialog med enheterna/avdelningarna för att hålla bra kvalitet inom sjukhusstäd samt de andra stöduppgifterna som sjukhusbiträden gör (livsmedels-hantering, textilhantering). Fokus och målet är att ha patienten i centrum i alla arbeten.
- Strukturerad arbetsfördelning mellan städledningen infördes under 2018 också arbetet att

hitta ändamålsenliga arbetsutrymmen till alla tre infördes.

En motiverad och kompetent personal

- Målet att öka andelen av sjukhusbiträden som har grundutbildning respektive yrkesutbildning 2018 lyckades inte. Det ordnades ingen utbildning på Åland under 2018. ÅHS städenhet håller aktiv dialog med LR. Det finns stort behov att ordna utbildning inom städ och hygien-branschen.
- Regelbundna interna utbildningarna samt månatliga personalmöten hölls under hela året.

Välmående i arbetet är städenhetens långsiktiga mål samt fokusområde

- ÅHS policy "tidig intervention vis sjukfrånvaro inom ÅHS" följs.
- 6 av personalen började sin 2 års HÄRMÅ-rehabilitering
- Olika må bra kampanjer ordnades under året ("gå bäst-vinn mest"-kampanj, zumbatillfällen med Hela Hälzan, aktiv information om ÅHS egen regi ordnande aktiviteterna.
- Sjukskrivningarna visar nedgående trend.
- Handledning till städledningen har varit uppskattad. Tack vare en professionell handledare.

Överskridningar av budgeten ca 110 000 euro

- 77000 euro personalkostnader
- Inom ramen finns det inte mera utrymme komplettera internt både sjukfrånvaron & semesterplaneringen.
- Matematiskt har vi varje dag ca

7 som är borta pga. sjukfrånvaro och 7 som är på semester.

- En stramare personalbudget medför att befintlig personal har vikarierat akuta oplanerade sjukfrånvaron med att jobba extra. Detta ger på långsiktig negativ påverkan.
- 34 000 euro materialkostnader
- 13.000 euro. För städdimensioneringen var det inte budgeterad medel
- Till leasingmattorna hade man budgeterad för lite pengar. 8000 euro
- En industriell tvättmaskin gick sönder. Förut har dessa kostnader belastats fastigheten men fr.o.m. 1.1.2018 hör dessa till städenheten. 8000 euro

Investeringar

Maskinparken förnyades med olika städmaskiner, en till Nocospray inskaffades.

Förändringar

- Inrättade sjukhusbiträde tjänster minskades med fyra.
- Mer transparent personalbudget. Dock som nu inte utrymme för att täcka vikarie kostnaderna internt.
- Överskridande samarbete infördes; december månaden städenheten hjälpte linneförrådet 3 h varje vardag.

Städchef

Eeva Jansson

TEKNISKA ENHETEN

Verksamhet

Tekniska enheten ansvarar för kontakten med landskapets fastighetsverk och beställningar av tjänster. Tekniska enheten samordnar även kontakterna vid fastighetsverkets behov av underhållsåtgärder som påverkar ÅHS verksamhet.

Tekniska avdelningen ansvarar för sjukhustekniken och underhåll av denna inklusive hjälpmedel. Deltar i dygnet runt beredskap i samarbetet med fastighetsverket. Tekniska avdelningen ansvarar även för fastighetsåtgärder i lokaler som ÅHS hyr av andra hyresvärdar än fastighetsverket.

Vaktmästeriet handhar transporter, posthantering och skötsel av uteområden. Snöplogning av sjukhusområdet vintertid.

Medicinteknik bistår vid upphandlingar och utför leveranskontroll och registrering av nya apparater. Sköter om underhåll och service av medicintekniska apparater.

Verksamhetsförändringar

Besittningsrätten för ÅHS fastigheter överfördes till fastighetsverket från år 2018. Syftet är att samla landskapets kompetens gällande fastighetsunderhåll för att förbättra det löpande och långsiktiga fastighetsunderhållet samt planering och projektledning inom området. Gränsdragningen mellan ÅHS ansvar och fastighetsverkets ansvar regleras i avtal. Förändringen har inneburit att flera som tidigare fanns inom den tekniska avdelningens personalstyrka inom segmentet fastighetsteknik har överförts till fastighetsverket. Detta inverkar på tekniska enhetens interna organisation och framtida utveckling. Enhetens roll som beställare och övervakare samt en starkare inriktning mot sjukhus- och medicinteknik påverkar givetvis behovet av kompetens- och personalresurser vilket beaktats i 2019 års budget för enheten.

Medicintekniska avdelningen

Medicintekniska avdelningen är under ständig utveckling. Behovet av medicin- och sjukhustekniskt stöd ökar ständigt till följd av införandet av nya teknologier inom vården.

Byggnadstekniska avdelningen

Byggnadstekniska avdelningen har dragits in. Uppgiften har övergått i sin helhet till fastighetsverket.

Vaktmästeriet och dess personal kvarstår inom ÅHS i sin helhet men vissa uppgifter som har en långsiktig effekt på fastighetsbeståndet övergick till fastighetsverket.

Tekniska avdelningen

Tekniska avdelningens ansvarar för sjukhusrelaterad allmänteknisk utrustning.

Fastighetstekniken och ÅHS sjukhustekniska verksamhet kräver beredskap dygnet runt. Under året har fastighetsverkets underhållspersonal och ÅHS tekniska avdelningspersonal samarbetat för att lösa beredskapsuppgiften. Beredskapen kräver att den personal som ingår i kedjan har tillräckliga kunskaper om utrustning och rutiner, både fastighetsteknik och sjukhusteknik.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalité och ett bra patientbemötande

Medicinteknik (MT) har utökat sina årliga kontroller av utrustning där dessa inte utförts tidigare. MT har drivit och projekterat, installationen av central dialysvattenrening, för att förbättra producerat vatten och arbetsmiljö. MT har drivit och medverkat vid installationen av central övervakning på BB-gyn.

Aktivitet: Medicinteknik har deltagit i utbildningar på ny införskaffad medicintekniskutrustning. Utbildningar har hållits på högskolan och för vårdpersonal på ÅHS inom el-säkerhet. Det har även hållits

apparatspecifika utbildningar i MT:s regi på vårdavdelningarna.

2. En motiverad och kompetent personal

Förverkligande av en gränsdragning mellan ÅHS ansvar och fastighetsverkets ansvar.

Nulägesanalys: Överföringar av personal har genomförts och ändamålsenliga omstruktureringar diskuteras mellan berörda parter. Ansvarsfördelningar finns beskrivna i en gemensam gränsdragningslista som finns som bilaga till gällande hyresavtal.

Mål: Bibehålla säker teknisk drift och godtagbar fastighetsskötsel. Bibehålla ett nära och bra samarbete mellan tekniska enheten och fastighetsverket. Skapa så lite byråkrati som möjligt. Öka den gemensamma kunskapsmassan.

Aktivitet: En åtgärdsplan har tagits fram utgående från den kunskap som finns om fastigheternas skick och som nästa steg ska den beakta verksamhetens behov. Detta som underlag för gemensam planering med fastighetsverket och kommande beslut om åtgärder.

Mätetal: En styrgrupp med representanter från fastighetsverket och ÅHS har bildats. Under året hölls 3st styrgruppsmöten. Utöver det hålls regelbundna möten med personal från fastighetsverket gällande projektering, uppföljning och allmän koordinering av uppgifter. Tekniska chefen har hållit regelbundna träffar med avdelningarna och under hösten hölls en utvecklings- och planeringsdag.

Personalutbildningar/personalförändringar

Följande sju tjänster blev indragna på enheten: En tjänst som biträdande driftledare, tre tekniker,

två byggnadsarbetare och en byggnadsplanerare.

Förverkligade åtgärder

Byggåtgärder: En ny magnetresonanskamera installerades i nya utrymmen vid röntgenavdelningen. En rad övriga byggåtgärder genomfördes i mindre skala.

Under året installerades de första tre laddstationerna för elbilar för att möjliggöra övergången till hållbarare transporter.

IT: Ett trådlöst MT-nätverk har tagits i bruk för användning av medicinteknisk utrustning såsom digital EKG.

Anskaffningar: ÅHS tog i bruk 3st nya elbilar som ett led i hållbarhetsarbetet. Diametritestare och patientsimulator. Nytt patientlarm på IVA.

Investering (projekt överstigande 50 000 euro): Ett nytt centralvattenreningssystem vid

dialysavdelningen installerades i anpassade utrymmen i källaren. Arbetet koordinerades av medicinteknikavdelningen.

Betydande ändrade kostnader

ÅHS hyreskostnad till fastighetsverket finns upptaget i tekniska enhetens budget.

Teknisk chef
Robert Mansén

UPPHANDLINGS- OCH FÖRSÖRJNINGSENHETEN

Verksamhet

Upphandlings- och försörjningsenheten består av avdelningarna; upphandling, centralkök, centrallager och klädförsörjning. Upphandlings- och försörjningsenheten försörjer övriga enheter med mat för både personal och patienter via centralköket, förnödenheter via centrallagret, och personalkläder, patientkläder, linne, täcken, kuddar, madrasser, m.m. via klädförsörjningen. Upphandlings- och försörjningsenheten samordnar även upphandlingar för övriga enheter, samt bistår med råd, samordning och uppgörande av förfrågningsunderlag.

Verksamhetsförändringar

Under år 2018 togs upphandlingsverktyget e-Avrop i bruk. Från och med oktober 2018 blev det lagstadgat att kunna annonsera ut upphandlingar över tröskelvärdet elektroniskt. Från och med hösten 2018 har även en del upphandlingar under tröskelvärdet annonserats ut via e-Avrop.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Nulägesanalys: Centralköket har en central roll i Ålands hälso- och sjukvårdsverksamhet. Näringsrik och aptitlig kost är viktig för patientens tillfrisknande. En avkopplande stund i en trevlig miljö är också viktig för personalens ork och välmående. Lunchen som serveras bör vara god och varierande. Kvalitén bör vara jämn under hela serveringstiden. I nuläget färdigställer centralköket ca 800 måltider per dag. Arbetet med nutrition prioriteras, alla beställningar av mat görs nu från avdelningarna via Aivoprogrammet.

Det sker en ständig utveckling inom sjukvård och därför uppdateras

lagersortimentet inom varuförsörjningen och utökas även i många fall i takt med behovet. Allt för att kunna möta avdelningarnas behov av material för att kunna ta hand om patienterna.

Mål: Patienterna får rätt kost och konsistens och beställningarna från vården görs på rätt sätt, vilket kräver en interaktion mellan vårdavdelningarna och centralköket.

Avdelningarna erbjuds ett anpassat sortiment av förbrukningsartiklar med hög tillgänglighet och servicegrad. Detta uppnås genom utökad samverkan med beställningsansvariga på vårdavdelningar, ökad funktionalitet i datasystem, och fokus på att optimera lagerutrymmen för att möjliggöra en effektiv materialhantering och säker arbetsmiljö.

Aktivitet: Centralköket har fortsatt sitt arbete med att utveckla nutritionen. Två av centralkökets köksbiträden som i grunden är utbildade kokkar har vidareutbildat sig till dietkokkar. De blev klara med sin utbildning juni 2018 och har därefter kunnat hoppa in som vikarier för de ordinarie dietkokkarna. Varuförsörjningen till avdelningarna har prioriterats och klädförsörjningen har utökat beställningsmöjligheterna för de olika avdelningarna.

Mätetal: Kompetensen för kokkar som tillreder dieter för patienter och personal har höjts genom vidareutbildning, vilket innebär att nutritionen kunnat vidareutvecklas. Ökningen av beställningsmöjligheter har ökat servicekvalitén till avdelningarna.

2. Fokusområde: En motiverad och kompetent personal

Nulägesanalys: Upphandlingsavdelningen samordnar upphandlingar mellan klinikerna,

tar emot beställningar för direktupphandlingar, samt samarbetar med externa parter vid vissa större upphandlingar. I bruktagandet av ett upphandlingsprogram underlättar arbetet med upphandlingar.

För centralkökets del ska personalen vara tillgänglig och bemöta matgästerna på ett professionellt sätt.

Varuförsörjningen förser hela ÅHS, delar av LR och utomstående kommunala kunder med förbrukningsmaterial. För att se till att alla kunder får de produkter som krävs för att utföra sitt arbete, krävs ett välfungerande datasystem. Detta är något som brister i dagsläget.

Det datasystem som används idag för lagerhantering, har visat sig ha många oförklarliga brister som påverkar tillförlitligheten. Problemet har orsakat mycket merarbete för personalen. Personalstyrkan är maximalt belastad för att klara den normala verksamheten. Personalstyrkan klarar under normala förhållanden av verksamheten, men situationen är sårbar och vid långtidssjukskrivningar räcker inte personalstyrkan till.

Mål: I bruktagning av upphandlingsprogrammet och fortsatta möjligheter till fortbildning. Centralkökets mål 2018: rätt person i rätt arbetsuppgift = resultat. Omorganisation och nya arbetsbeskrivningar både för ledningen i centralköket och övrig personal, underlättar och gör centralköket mindre sårbart vid sjukdomsfall. Med rätt planering behöver inte extra personal tas in, för en sjukdag eller två.

Varuförsörjningens mål 2018: förbättra samarbetet med utomstående kommunala kunder så att centrallagret kan förse dem med förbrukningsmaterial så smidigt som möjligt genom användandet av befintlig Scan Modul Webbservice lösning. Utöka samarbetet mellan verksamhetspunkterna central-lager och klädförsörjning, samt

mellan varuförsörjningens personal och vårdpersonalen, för att möjliggöra en mer effektiv logistik och lagerhållning. Ledarskapet på varuförsörjningen ska utvecklas med fokus på följande frågor: utveckla lagret genom målstyrning, tydlig ansvarsfördelning, effektiv upphandling av lagervaror och personalfrågor

Aktivitet: Personalen har getts möjlighet att gå fortbildning i upphandling, när lämplig sådan anordnats.

Inom centralköket har man fortsatt arbetet med organisationsstrukturen och nya arbetsbeskrivningar. Under år 2018 inleddes även ett samarbete med företaget LikaOlika gällande handledning.

Inom varuförsörjningen har centrallagret arbetat med att förbättra lagersystem och logistik och klädförsörjningen har effektiviserat sina arbetsrutiner och logistik och i den processen bl.a. tagit olika märkningar ur system. Samarbetet mellan centrallagret och klädförsörjningen har utökats bl.a. effektivare utnyttjande av personal mellan avdelningar och skolningstillfällen har ordnats, där man skolat personal på klädförsörjningen i det nuvarande lagersystemet.

Mätetal: Handledning och utbildning har gett personalen möjlighet till fortbildning och vidareutveckling.

3. En ekonomi i balans

Nulägesanalys: Enhetscheferna och avdelningscheferna har deltagit i de planerings- och utvecklingsdagar som ordnats. Alla tre deltog även i safarin, där de olika grupperna fått olika teman att arbeta kring.

Mål: Upphandlings- och försörjningsenheten arbetar för att effektivisera sina verksamheter och att arbeta mer hållbart.

Mätetal: Implementering av de insikter och kunskaper man fått från planerings- och utvecklingsdagarna i syfte att få en hållbarare ekonomi.

Personalombildningar/ personalförändringar

Under år 2018 har upphandlingsavdelningen haft en extra resurs anställd som upphandlingsassistent för att kunna ta hand om bl.a. varuupphandlingar till centrallagret. Varuförsörjningen har även haft en extra resurs som lagerbiträde från april 2018. Under år 2018 ombildades en sömmersketjänst till en varuförsörjningsbiträdestjänst. Varuförsörjningsbiträdet arbetar både vid verksamhetspunkten centrallager och vid verksamhetspunkten klädförsörjning.

Förverkligade åtgärder under år 2018

IT

Det elektroniska upphandlingsverktyget e-Avrop togs i bruk under år 2018. Under 2018 har lagerpersonal i samarbete med ekonomiavdelning, centralkök, klädförsörjning och upphandlingsavdelning tagit fram en kravspecifikation på uppgradering av nuvarande lagersystem samt tilläggstjänster. Man har även tittat på nytt scanningsystem som stöder två-facksprincipen för lagerhantering som används på sjukhuset.

Anskaffningar

Åtta extra långa bord med bänk till terrassen vid matsalen. En sadelstol och ett skrivbord till centrallagret och två hyllvagnar till klädförsörjningen.

Investering (projekt överstigande 50 000 euro)

Upphandling av 10 matvagnar á 10.000 euro/st. Vagnarna har möjlighet att varm- och kallhålla mat.

Betydande ändrade kostnader

Tvättmängden har ökat markant under 2018 på grund av uttag av ökade kvantiteter textilier, så att gällande hygienregler kan följas.

Upphandlingschef

Christina Nukala-Pengel

VÅRDCHEFENS ENHET

Verksamhet

Vårdchefens enhet ska leda och utveckla vårdarbetet och dess funktioner inom ÅHS. Till enhetens uppgifter hör bl.a. att eftersträva effektiv och ändamålsenlig resursanvändning, att planera och ordna vårdpersonalens kompetensutveckling så att den stöder direkt patientarbete, att utveckla kvalitén på vårdarbete samt ansvara för organisering av studerandehandledning.

Fokusområden

1. En hög vårdkvalitet och ett bra patientbemötande

Läkemedelsbehandling

Verksamheternas läkemedelsbehandlingsplaner uppdaterades och implementering inleddes under 2018. Alla sjukskötare, hälsovårdare, barnmorska och närvårdare som deltar i läkemedelsbehandling har bevisat kunskap i läkemedelsbehandling enligt LOVE – konceptet under 2018. Interna utbildningar ordnades och erbjöds även för vårdpersonalen i kommunerna inom ramen för sammanhållen hemvård.

Förberedande arbete för att ta i bruk den automatiska dosdisponeringen under 2018 på hemsjukvården och på PRM har gjorts. Förutom kvalitetssäkring siktas med

dosdisponering till mer kostnadseffektiv resursanvändning.

Behov av avdelningsfarmaci inom ÅHS konstaterades finnas bestående. En tjänsteresurs planerades fr.o.m. 2019.

Våldutsatthet

Arbetsgruppen har fortsatt sitt arbete för att ta fram en modell för att upptäcka våldutsatta personer samt erbjuda till dem hjälp. Arbetsgruppens rapport färdigställs i början av 2019. Screeningsinstrument används vid en del verksamheter, men konceptet ska utvidgas inkommande år.

Integration

Under 2018 har ÅHS tillsammans med landskapsregeringen inlett ett EU-finansierat utvecklingsprojekt, En säker hamn, i syfte att förbättra personalens förutsättningar att ge inflyttande patienter från olika kulturer adekvat vård och stöda därmed även integration till samhället. Projektet är treårigt.

2. En motiverad och kompetent personal

Kompetensutvecklingsplan

Arbetet för att ta fram en kompetensutvecklingsplan för personal har inte startats utan flyttas till framtiden.

Enhetliga vårdprocesser

Ett utvecklingsarbete har gjorts för att enhetliga och kvalitetssäkra dokumentation av läkemedelsbehandling. Målsättning att använda elektroniska läkemedelslistor visade sig inte vara säker med nuvarande patientinformationssystem. Utvecklingsarbetet fyllde sitt syfte i att öka processtänkandet bland personalen.

Personalombildningar/ personalförändringar

En resurs från en vakant överskötar-tjänst har använts för att anställa en farmaceut för att utveckla och kvalitetssäkra läkemedelsbehandling.

Klinikchef

Sirpa Mankinen

Fotografier

Bildbyrå BLICK/Terese Andersson	pärmbild
Jensén Josefin	sida 6
Lignell Börje	sida 34
Pajunen Jeanette	sida 3
Pixabay	sidorna 11
Shutterstock	sidorna 21, 42
Söderlund Kjell	sida 17
Silvander Christa	sida 8
Westermarck Anders	sida 16
Åkerblom Karin, Dolores Häggblom	sida 30
ÅHS fotoarkiv	övriga bilder

Ålands hälso- och sjukvård

Pb 1091, AX-22100 Mariehamn

Telefon +358 18 5355

E-post: info@ahs.ax

Webb: www.ahs.ax